

ПРИРУЧНИК

за рад бирачких одбора

РЕПУБЛИЧКА ИЗБОРНА КОМИСИЈА
БЕОГРАД, 2020.

Приручник за рад бирачких одбора

Приручник приредили

Др Владимир Димитријевић
Милан Чуљковић
Биљана Зељковић
Наташа Живковић

РЕПУБЛИЧКА ИЗБОРНА КОМИСИЈА
Београд, 2020.

УВОДНА РЕЧ

Поштовани председници, заменици председника и чланови и заменици чланова бирачких одбора,

Пред вама је Приручник за рад бирачких одбора.

У Републици Србији се 21. јуна 2020. године одржавају избори за народне посланике Народне скупштине, избори за посланике Скупштине Аутономне покрајине Војводине и избори за одборнике скупштина највећег броја општина и градова.

Гласање на свим овим изборима спроводи се координирано, на истим бирачким местима и од стране бирачких одбора које образује Републичка изборна комисија.

Зато је Приручник намењен вама, члановима бирачких одбора, који треба да на бирачким местима непосредно спроведете изборе, обезбедите правилност и тајност гласања, утврдите резултате гласања, старате се о одржавању реда за време гласања и обављате многе друге послове од значаја за правилно и законито спровођење избора.

Обављању свих ових послова треба да приступите одговорно, савесно и стручно, да будете сконцентрисани и спремни на напоран рад и да, при томе, будете непристрасни и пријатни, како у међусобној, тако и у комуникацији са бирачима.

Приручник пружа детаљан опис и приказ рада бирачког одбора и објашњава улогу, дужности и одговорности бирачког одбора и улогу свих других актера у вези са спровођењем гласања на дан избора.

Приручник је у потпуности усклађен са свим актима које је Републичка изборна комисија донела у поступку спровођења ових избора. Припремљен је тако што су детаљно описане све фазе поступка везане за спровођење гласања на бирачком месту, у жељи да се бирачки одбори и остали учесници што боље припреме, унапреде своја знања и у њему нађу одговоре на сва евентуална питања и недоумице које се могу јавити пре, током и по окончању гласања.

Захваљујемо се члановима Републичке изборне комисије, градским и општинским изборним комисијама, инструкторима за обуку чланова бирачких одбора, удружењима која се баве изборном процедуром и удружењима особа са инвалидитетом, као и свима онима који својим предлозима и радом доприносе законитости изборног поступка, равноправности свих учесника и доступности изборног процеса свима који у њему учествују.

Уверени смо да ће овај приручник допринети вашој квалитетној припреми за рад на спровођењу избора, да ћемо заједнички успети да предстојеће изборе спроведемо на најбољи могући начин и да ћемо својим стручним радом допринети да се воља бирача утврди на несумњив начин.

ПРИРЕЂИВАЧИ

САДРЖАЈ

Уводна реч	3
1. Надлежност и састав бирачких одбора	7
2. Примопредаја изборног материјала за спровођење избора пре гласања	9
3. Припрема за почетак гласања	20
4. Отварање бирачког места	29
5. Гласање на бирачком месту	31
6. Посебна правила гласања за лица са инвалидитетом, неписмених и спречених лица	42
7. Одржавање реда на бирачком месту	51
8. Затварање бирачког места	54
9. Утврђивање резултата гласања	55
10. Примопредаја изборног материјала после гласања	76

1. НАДЛЕЖНОСТ И САСТАВ БИРАЧКИХ ОДБОРА

БИРАЧКИ ОДБОРИ су надлежни да на бирачком месту:

- непосредно спроводе гласање,
- обезбеђују правилност и тајност гласања,
- утврђују резултате гласања,
- старају се о одржавању реда за време гласања.

•

БИРАЧКИ ОДБОРИ имају свој стални и проширени састав.

Сйтални сасйав бирачког одбора чини шест лица:

- председник,
- заменик председника,
- два члана,
- два заменика члана.

Стални састав бирачких одбора именује се на предлог посланичких група у Народној скупштини, сразмерно броју народних посланика.

У национално мешовитим општинама и градовима, заменици председника бирачких одбора именују се на предлог политичких странака заступљених у скупштини општине, односно града, сразмерно њиховој заступљености.

У йроширени сасйав бирачког одбора именују се чланови и заменици чланова на предлог:

- подносилаца проглашених изборних листа на парламентарним изборима,
- подносилаца проглашених изборних листа на покрајинским и локалним изборима који не учествују на парламентарним изборима, а испуњавају законске услове за именовање својих представника у проширени састав бирачких одбора.

НАПОМЕНЕ:

- За члана бирачког одбора може да буде именовано само лице које има изборно право.
- За члана бирачког одбора не може да буде предложено лице које је кандидат за народног посланика, посланика или одборника, заступник подносиоца изборне листе кандидата за народне посланике, посланике или одборнике или овлашћено лице за подношење ових изборних листа.

- Чланови истог бирачког одбора НЕ МОГУ да буду лица која су међусобно сродници по правој линији, без обзира на степен сродства, у побочној закључно са трећим степеном сродства, а у тазбинском сродству закључно са другим степеном сродства, као ни брачни другови и лица која су у међусобном односу усвојоца и усвојеника, односно стараоца и штићеника.

Сродници по правој линији су они који директно потичу једни од других. У бирачком одбору никада не би могли да се нађу: отац и син, деда и унук, отац и ћерка, мајка и син, мајка и ћерка, баба и унук, баба и унука, деда и унука.

Побочно сродство закључно са трећим степеном јесу: стриц и братанац/братаница, тетка и братанац/братаница, тетка и сестрић/сестричина, трећа могућност су ујак и сестрић/сестричина.

Браћа и сестре од рођеног стрица, као и браћа и сестре од рођене тетке су четврти степен побочног сродства, што није сметња за чланство у бирачком одбору.

Побочно тазбинско сродство у првом степену су: свекар и снаха, зет и ташта, зет и таст, снаха и свекрва.

Побочно тазбинско сродство до другог степена јесу: девер и снаха, шурак и зет, снаха и заова.

Заменици чланова бирачких одбора имају иста права и одговорности као и чланови које замењују.

2. ПРИМОПРЕДАЈА ИЗБОРНОГ МАТЕРИЈАЛА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ИЗБОРА ПРЕ ГЛАСАЊА

Републичка изборна комисија (РИК) доставља изборни материјал намењен за спровођење парламентарних избора преко својих чланова и заменика чланова, у сталном и проширеном саставу, који се распоређују као координатори РИК за територију одређеног управног округа.

Координатор РИК предаје изборни материјал радним телима РИК са територије управног округа за који су распоређени, у седишту управног округа.

Радна тела РИК, уз подршку општинске/градске управе, **предају изборни материјал** бирачким одборима са територије своје општине/града **у седишту општине/града**.

Радно тело о времену, месту и распореду примопредаје изборног материјала бирачким одборима обавештава председнике и заменике председника бирачких одбора, као и лица овлашћена за предлагање лица у бирачке одборе у сталном и проширеном саставу.

Предаја материјала бирачким одборима, према закону, мора да се обави **најкасније 48 часова пре дана избора**, што у пракси значи да се обавља у **четвртак 18. јуна 2020. године**.

Радно тело бирачким одборима предаје изборни материјал који су обезбедили РИК и општинске/градске управе.

О примопредаји изборног материјала између радног тела и бирачког одбора **сачињава се записник**, који садржи списак свих материјала који бирачки одбор преузима од радног тела.

НАПОМЕНА:

Примопредаји изборног материјала могу да присуствују овлашћени представници подносилаца изборних листа, као и посматрачи којима је РИК издао акредитације.

ИСТОВРЕМЕНО ОДРЖАВАЊЕ ВИШЕ ИЗБОРА

У оним општинама/градовима у којима се са парламентарним изборима истовремено одржавају и покрајински и/или локални избори, предаја изборног материјала бирачким одборима се највероватније одржава истог дана. У том случају, треба водити рачуна о следећем:

- да се изборни материјал за сваке изборе спакује у посебне вреће,
- да се спрејови за обележавање прста бирача, УВ лампе и канцеларијски материјал спакују у врећу са изборним материјалом за спровођење парламентарних избора,
- да свака врећа са изборним материјалом буде обележена налепницом на којој ће, осим назива општине/града и броја бирачког места, бити наведено да ли се у њој налази материјал за парламентарне, покрајинске или локалне изборе,
- да бирачки одбор мора да добије онолико гласачких кутија колико избора се спроводи на бирачком месту.

О примопредаји изборног материјала за покрајинске и локалне изборе сачињавају се **посебни записници**, које прописују надлежне изборне комисије.

ИЗБОРНИ МАТЕРИЈАЛ ЗА ГЛАСАЊЕ НА ПАРЛАМЕНТАРНИМ ИЗБОРИМА:

РИК за сваки бирачки одбор обезбеђује следећи изборни материјал за гласање на парламентарним изборима:

- **Збирну изборну листу кандидата за народне посланике**
(Збирна изборна листа кандидата за народне посланике је документ који садржи све изборне листе, са личним именима свих кандидата за народне посланике и подацима о години рођења, занимању и пребивалишту.
Сваки бирачки одбор треба да добије две збирне изборне листе. Једна се, како закон налаже, истиче на бирачком месту, како би бирачи могли да се, приликом гласања, информишу о свим изборним листама и кандидатима, а друга се у исту сврху користи за спровођење гласања ван бирачког места.
Збирна изборна листа штампа се на српском језику, ћириличким писмом. У општинама/градовима где су у службеној употреби језици националних мањина збирна изборна листа штампа се и на тим језицима).
- **Решење о одређивању бирачких места (извод)**
(Решење о одређивању бирачких места је документ који садржи списак свих бирачких места на којима ће се спровести парламентарни избори. Решењем се за свако бирачко место одређују: број бирачког места, назив бирачког места, адреса бирачког места и подручје с којег гласају бирачи на том бирачком месту.
За свако бирачко место се сачињава извод из решења о одређивању бирачких места, који се истиче на бирачком месту, како би бирачи могли да и на тај начин утврде на којем бирачком месту могу да гласају).

- **Решење о образовању бирачког одбора у сталном саставу и решење о именовану чланова бирачког одбора у проширеном саставу** (Решење садржи лична имена и податке о лицима која су именована у стални и проширени састав бирачког одбора и служи за утврђивање која су лица овлашћена да, као чланови и заменици чланова бирачког одбора, спроведу гласање на бирачком месту).
- **ИЗВОД ИЗ БИРАЧКОГ СПИСКА по коме ће гласати бирачи на бирачком месту или ПОСЕБАН ИЗВОД ИЗ БИРАЧКОГ СПИСКА по коме ће гласати бирачи који су на извршењу заводске санкције**, са евентуалним списком накнадних промена у бирачком списку који се прилаже уз извод из бирачког списка
(Извод/посебан извод из бирачког списка је документ који садржи личне податке о бирачима који имају право да гласају на бирачком месту и служи за евидентирање бирача који су гласали).
- **ПОСЕБАН ИЗВОД ИЗ БИРАЧКОГ СПИСКА**, ако на бирачком месту гласају бирачи који су на одслужењу војног рока, на војној вежби или на школовању у јединицама или установама Војске Србије
(Посебан извод из бирачког списка је документ који садржи личне податке о бирачима који имају право да гласају на бирачком месту и служи за евидентирање бирача који су гласали).
- **ГЛАСАЧКЕ ЛИСТИЋЕ за гласање бирача ПО ИЗВОДУ/ПОСЕБНОМ ИЗВОДУ из бирачког списка и евентуалном списку накнадних промена у бирачком списку**
(Гласачки листић је документ који се штампа на папиру заштићеним воденим жигом и који садржи следеће елементе:
 - редни број испред назива изборне листе,
 - називе свих изборних листа, са личним именима првих кандидата са изборних листа,
 - напомену да се гласа само за једну изборну листу, заокруживањем редног броја испред назива те листе.

Гласачки листић је документ који бирачи користе да изразе своју изборну вољу, односно да свој глас дају одређеној изборној листи.

У општинама/градовима где су у службеној употреби језици и писма националних мањина, гласачки листићи се штампају и на тим језицима. Логично, највећи број гласачких листића се штампа само на српском језику и ћириличким писмом, али постоји још чак 28 другачијих

варијанти гласачког листића (нпр. српски-мађарски, српски-бошњачки, српски-мађарски-словачки, итд.). Наравно, од броја језика на којима се штампа гласачки листић зависи и формат (величина) гласачког листића. Гласачки листић за гласање на изборима за народне посланике је **розе боје**).

- **КОНТРОЛНИ ЛИСТ за проверу исправности гласачке кутије за гласање на парламентарним изборима**

(Бирачки одбор, у присуству бирача који први дође на бирачко место проверава да ли је гласачка кутија исправна, празна и погодна да обезбеди сигурност и тајност садржине гласачких листића. Резултат контроле уписује се у контролни лист, који потписују чланови бирачког одбора и бирач који је први дошао на бирачко место.

Контролни лист за проверу исправности гласачке кутије за гласање на парламентарним изборима је **тиркизне боје**).

- **ЗАПИСНИК О РАДУ БИРАЧКОГ ОДБОРА** на спровођењу гласања и утврђивању резултата гласања за парламентарне изборе, *у шест примерака*

(Записник о раду бирачког одбора је документ који попуњава бирачки одбор и у који се уносе све чињенице о току гласања и резултати гласања на бирачком месту.

У општинама/градовима где су у службеној употреби језици националних мањина, записник о раду бирачког одбора се штампа и на тим језицима).

- **ПРАВИЛА О РАДУ БИРАЧКИХ ОДБОРА НА КООРДИНИРАНОМ СПРОВОЂЕЊУ СВИХ ИЗБОРА РАСПИСАНИХ ЗА 21. ЈУН 2020. ГОДИНЕ**

(Правила о раду бирачких одбора су документ који је прописао РИК и она садрже инструкције бирачком одбору о радњама које морају да се предузму у циљу припреме, спровођења и утврђивања резултата гласања на бирачком месту на свим изборима на којима се гласа на бирачком месту).

- **КОНТРОЛНИ ФОРМУЛАР за логичко-рачунско слагање резултата гласања на бирачком месту на парламентарним изборима**

(Контролни формулар је образац који треба да помогне бирачком одбору приликом утврђивања резултата гласања на парламентарним изборима и провере да ли су утврђени резултати исправни).

- **ДРЖАВНУ ЗАСТАВУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ**

(Законом о изгледу и употреби грба, заставе и химне Републике Србије прописано је да се приликом гласања на изборима за државне органе на бирачким местима истиче Државна застава Републике Србије.

Истим законом је прописано да се у случају истовременог одржавања више избора, на бирачким местима истиче само Државна застава Републике Србије).

- **Обрасце потврда о изборном праву за гласање ван бирачког места**

(Потврда о изборном праву за гласање ван бирачког места је документ који служи да бирач који гласа ван бирачког места њеним потписивањем потврди да је гласао. Потписивање ове потврде замењује потписивање бирача у изводу из бирачког списка).

- **Обрасце евиденција о присуству чланова и заменика чланова бирачког одбора у сталном односно проширеном саставу на бирачком месту, у њо два примерка**

(Евиденција о присуству на бирачком месту сталног састава бирачког одбора и евиденција о присуству на бирачком месту проширеног састава бирачког одбора **за парламентарне изборе** служе да се утврди ко је од чланова и заменика чланова бирачког одбора заиста био на бирачком месту и учествовао у раду бирачког одбора. Накнада за рад у бирачком одбору се исплаћује искључиво оним лицима која су се уписала у наведене евиденције.

Битно је имати у виду да потписивање евиденције о присуству НЕ ЗАМЕЊУЈЕ потписивање Записника о раду бирачког одбора).

- **Овлашћења посматрача за праћење рада бирачких одбора**

(Овлашћења посматрача служе да бирачки одбор може да провери да ли је посматрач који је дошао на бирачко место и поседује акредитацију коју је издао РИК заиста овлашћен да буде присутан на конкретном бирачком месту).

- **Идентификационе картице за чланове бирачких одбора**

(Идентификационе картице служе за утврђивање да ли су лица која су присутна на бирачком месту овлашћена за спровођење гласања на бирачком месту).

- **ОЗНАКУ СА БРОЈЕМ БИРАЧКОГ МЕСТА**

(Ознака са бројем бирачког места се сачињава на папиру Б4 формата и истиче се на улазу у објекат у којем је бирачко место, као и на улазу у само бирачко место).

- **ОЗНАКУ ЗА ГЛАСАЧКУ КУТИЈУ ЗА ГЛАСАЊЕ НА ПАРЛАМЕНТАРНИМ ИЗБОРИМА**

(Ознака за гласачку кутију за гласање на парламентарним изборима сачињава се на папиру А4 формата у розе боји, као боји гласачког листића и лепи се на гласачку кутију која се користи за гласање на парламентарним изборима).

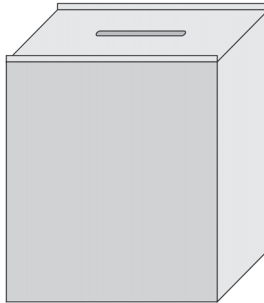
- **Информативне постере за бираче**
(Информативни постери за бираче садрже корисне информације у вези са гласањем и истичу се на улазу у само бирачко место).
- **Приручнике и водиче**
(Приручници и водичи садрже све потребне информације за чланове бирачког одбора у вези са спровођењем избора).

ИСТОВРЕМЕНО ОДРЖАВАЊЕ ВИШЕ ИЗБОРА

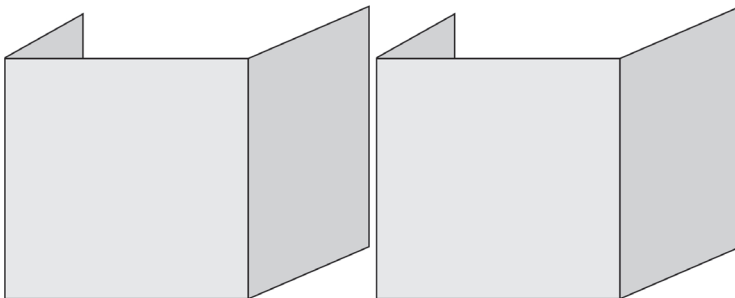
Бирачки одбори примају и одговарајући изборни материјал који им уручују радна тела Републичке изборне комисије за гласање на покрајинским изборима, односно општинске и градске изборне комисије за гласање на локалним изборима. Списак ових материјала садржан је у обрасцима записника о примопредаји изборног материјала пре гласања, које прописују надлежне изборне комисије.

ОПШТИНСКА/ГРАДСКА УПРАВА БИРАЧКОМ ОДБОРУ ПРЕДАЈЕ:

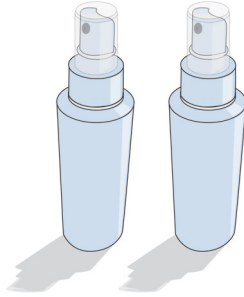
- **Гласачке кутије за сваке изборе на којима се гласа на бирачком месту**

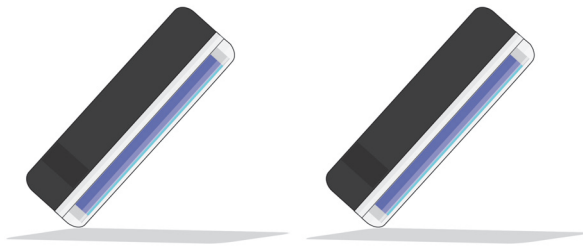
- **Параване за обезбеђивање тајности гласања**

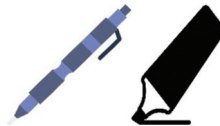
- два спреја за обележавање прста бирача

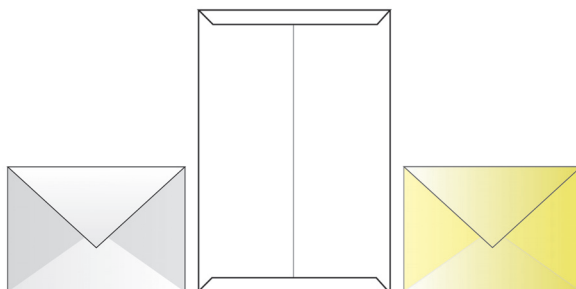
- две УВ лампе

- батерије за УВ лампе
- прибор за писање (оловке и маркер)

- прибор за печење гласачке кутије и другог изборног материјала
- коверте за одлагање гласачких листића, контролног листа и потврде о изборном праву за гласање ван бирачког места за сваке изборе на којима се гласа на бирачком месту

- остали канцеларијски материјал (маказе, лењир, селотејп и папир за писање)

! ОБРАТИТИ ПАЖЊУ:

Чланови бирачког одбора који преузимају изборни материјал, а најчешће је то председник бирачког одбора, треба да обрате пажњу да добију сав материјал који је наведен у записнику о примопредаји, од којих су свакако **најважнији гласачки листићи, извод из бирачког списка, контролни лист за проверу исправности гласачке кутије и записник о раду бирачког одбора.**

! ОБРАТИТИ ПАЖЊУ:

Приликом примопредаје, јако је битно да бирачки одбор добије тачно онолико гласачких листића за гласање на парламентарним изборима колико бирача има на том бирачком месту. С тим у вези је неопходно **обратити пажњу на то да ли на бирачком месту гласају само бирачи уписани у извод из бирачког списка, или евентуално постоји и додатни списак оних бирача који су накнадно уписани у бирачки списак, као и посебан извод ако на том бирачком месту гласају и бирачи који су на одслужењу војног рока, на војној вежби или на школовању у јединицама или установама Војске Србије** (у даљем тексту: бирачи у Војсци Србије). Ако, дакле, на бирачком месту постоје и списак накнадно уписаних бирача и посебан извод за бираче у Војсци Србије, број гласачких листића који се уручује бирачком одбору једнак је збиру бројева бирача уписаних у извод из бирачког списка, бирача уписаних у накнадни списак и бирача у Војсци Србије уписаних у посебан извод.

ПЕЧАЋЕЊЕ ВРЕЋЕ СА ИЗБОРНИМ МАТЕРИЈАЛОМ ЗА ГЛАСАЊЕ НА ИЗБОРИМА ЗА НАРОДНЕ ПОСЛАНИКЕ

Пошто се бирачком одбору преда сав предвиђени материјал, он се, **изузев маказа и информативних постера за бираче**, ставља у врећу за одлагање изборног материјала, коју радно тело, **у присуству чланова бирачког одбора, печати ПЛАВОМ сигурносном затворницим**, чији се серијски број уписује у записник о примопредаји изборног материјала.

Маказе се не стављају у врећу јер оне служе да се на дан гласања на бирачком месту пресече сигурносна затворница којом је запечаћена врећа.

НАПОМЕНА:

Пре стављања изборног материјала у врећу, спрејове за обележавање прста бирача, УВ лампе и канцеларијски материјал треба ставити у посебну кесу или мању врећу, која треба да буде затворена / везана, како се њен садржај не би расуо по врећи.

Пре печења, на врећу се лепи налепница у коју се уписују назив општине/града и број бирачког места.

ИСТОВРЕМЕНО ОДРЖАВАЊЕ ВИШЕ ИЗБОРА

Ако се на бирачком месту гласа и на покрајинским и/или локалним изборима, приликом примопредаје изборног материјала се обавезно води рачуна о томе да се изборни материјал за те изборе пакује у посебне вреће, на које, такође, треба да буде стављена ознака на које се бирачко место и врсту избора односе.

! ОБРАТИТИ ПАЖЊУ:

Запечаћена врећа са изборним материјалом не сме се отворати пре него што се бирачки одбор на дан гласања окупи на бирачком месту.

НАПОМЕНА:

Приликом примопредаје изборног материјала, општинска/градска управа треба да бирачком одбору обезбеди број телефона за контактирање особе која ће бити обавезна да на дан гласања отвори објект у којем се налази бирачко место.

ПРЕДАЈА ИЗБОРНОГ МАТЕРИЈАЛА ЗА ГЛАСАЊЕ У ИНОСТРАНСТВУ

Посебна правила прописана су за **предају изборног материјала за гласање на парламентарним изборима на бирачким местима у иностранству**. Овај материјал бирачким одборима предаје непосредно координатор РИК, а не радно тело.

Примопредаја се врши у седишту Министарства спољних послова. О примопредаји се сачињава **посебан записник**.

Председник бирачког одбора преноси изборни материјал на бирачко место у иностранству на начин на који се доставља дипломатска пошиљка, а којим је осигурана безбедност изборног материјала.

3. ПРИПРЕМА ЗА ПОЧЕТАК ГЛАСАЊА

На дан одржавања избора, 21. јуна 2020. године, **БИРАЧКИ ОДБОР СЕ САСТАЈЕ НАЈКАСНИЈЕ У 6.00 ЧАСОВА НА БИРАЧКОМ МЕСТУ**, како би извршио све припреме за почетак гласања.

! ОБРАТИТИ ПАЖЊУ:

Члан бирачког одбора или његов заменик треба да буду присутни на бирачком месту, почев од окупљања бирачког одбора на дан гласања, до утврђивања резултата гласања на бирачком месту и попуњавања Записника о раду бирачког одбора.

! ОБРАТИТИ ПАЖЊУ:

Бирачки одбор не може заменику присутног члана бирачког одбора да забрани да на бирачком месту буде заједно са чланом чији је заменик.

НАПОМЕНА:

Припремама за почетак гласања могу да присуствују и посматрачи којима је РИК издао акредитације.

Припрема за почетак гласања подразумева три фазе:

- отварање вреће са изборним материјалом запечаћене сигурносном затворницом и утврђивање исправности и потпуности изборног материјала,
- уређивање бирачког места,
- договор о подели задужења.

3.1. Отварање вреће са изборним материјалом и утврђивање исправности и потпуности изборног материјала

Председник бирачког одбора **маказама** сече сигурносну затворницу, **коју мора да сачува и обавезно преда радном телу после гласања.**

Потом се стање изборног материјала у врећи упоређује са подацима из Записника о примопредаји изборног материјала пре гласања и тако се утврђује да ли је примљени материјал потпун и исправан. У случају да нешто од изборног материјала из Записника о примопредаји недостаје, то се констатује у Записнику о раду бирачког одбора и о томе се одмах обавештава радно тело или координатор РИК.

! ОБРАТИТИ ПАЖЊУ:

Ако бирачком одбору није уручен број гласачких листића који одговара броју бирача који гласају на бирачком месту, то није разлог да бирачки одбор не отвори бирачко место и не започне гласање. Бирачки одбор, дакле, у том случају треба да настави са припремним радњама и омогући почетак гласања на бирачком месту, а о томе да није добио тачан број гласачких листића уноси напомену у Записник о раду бирачког одбора.

! ОБРАТИТИ ПАЖЊУ:

Бирачки одбор мора да обрати пажњу и на то да ли је уз извод из бирачког списка достављен и евентуални списак накнадних промена у бирачком списку.

Да би гласање могло да почне, **НУЖНО** је да на бирачком месту буде следећи изборни материјал:

- збирна изборна листа,
- извод из бирачког списка / посебан извод из бирачког списка по коме ће гласати бирачи који су на извршењу заводске санкције,
- посебан извод из бирачког списка ако на бирачком месту гласају бирачи у Војсци Србије,
 - гласачки листићи (није неопходан тачан број!),
 - контролни лист за проверу исправности гласачке кутије,
 - гласачка кутија,
 - један спреј за обележавање прста бирача,
 - једна УВ лампа,
 - најмање један параван за обезбеђивање тајности гласања,
 - прибор за печатење гласачке кутије.

Само ако недостаје нешто од овог материјала, гласање не може почне.

ИСТОВРЕМЕНО ОДРЖАВАЊЕ ВИШЕ ИЗБОРА

Ако се на бирачком месту истовремено са парламентарним изборима одржавају и покрајински и/или локални избори, бирачко место може да буде отворено и гласање може да почне само ако је бирачки одбор утврдио да **ЗА СВЕ ИЗБОРЕ** поседује материјал који је наведен као нужан за почетак гласања.

3.2. Уређивање бирачког места

Пошто утврди да располаже изборним материјалом неопходним за почетак гласања, чланови бирачког одбора приступају уређивању бирачког места:

- прво се на улазу у објекат у којем се налази бирачко место истиче ознака са бројем бирачког места и Извод из Решења о одређивању бирачких места,
- ако у објекту постоји више бирачких места или ако је објекат са једним бирачким местом велики, општинска/градска управа треба да се постара о постављању одговарајућих путоказа,
- на улазу у просторију у којој је бирачко место истичу се ознака са бројем бирачког места и информативни постери за бираче,
- у просторији у којој је бирачко место истиче се Државна застава Републике Србије,
- на гласачку кутију се обавезно лепи папир са ознаком да је гласачка кутија намењена за гласање на парламентарним изборима,
- збирна изборна листа се обавезно истиче у просторији у којој је бирачко место или непосредно испред просторије.

Потом се просторија уређује тако да од улаза до гласачке кутије, места за обављање изборних радњи буду обавезно постављена следећим редоследом:

- место на којем се врши провера УВ лампом,
- место на којем се утврђује идентитет бирача,
- место на којем се налази извод из бирачког списка и посебан извод из бирачког списка за бираче у Војсци Србије, ако гласају на том бирачком месту,
- место на којем се уручују гласачки листићи,
- место на којем се прст бирача обележава спрејом,
- паравани за обезбеђивање тајности гласања,
- гласачка кутија.

! ВАЖНО

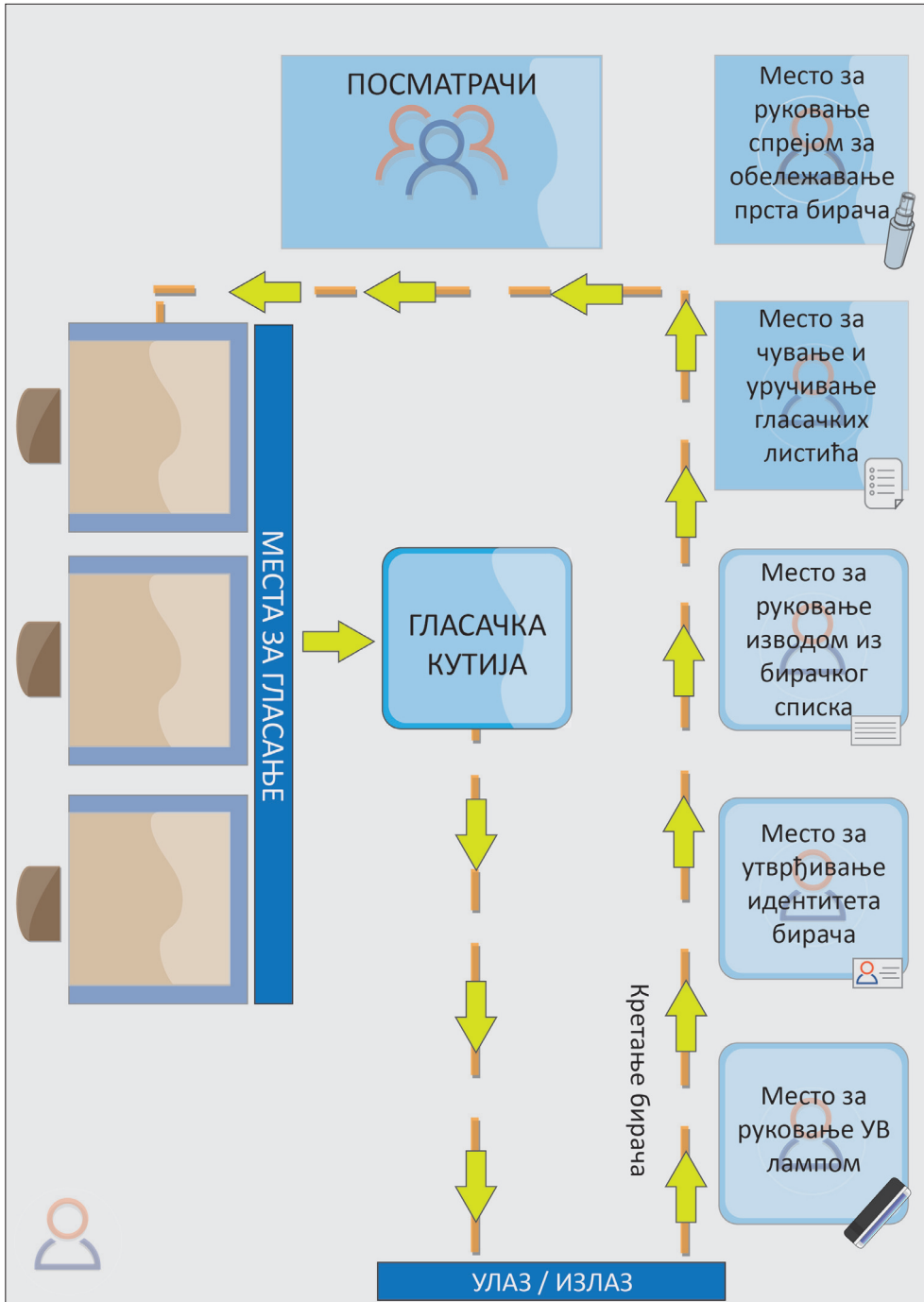
Ако је уз извод из бирачког списка, бирачком одбору достављен и списак накнадних промена у бирачком списку, председник бирачког одбора мора да тај списак накнадних промена **пре почетка гласања** придружи изводу из бирачког списка, чији је саставни део. Списак накнадних промена, дакле, треба да све време гласања стоји одмах уз извод из бирачког списка.

! ОБРАТИТИ ПАЖЊУ:

Паравани за гласање морају да буду постављени тако да обезбеде тајност гласања, односно тако да нико од чланова бирачког одбора, посматрача, новинара или других бирача не може да види како бирач попуњава гласачки листић.

ИСТОВРЕМЕНО ОДРЖАВАЊЕ ВИШЕ ИЗБОРА

Ако се на бирачком месту истовремено са парламентарним изборима одржавају и покрајински и/или локални избори, на гласачке кутије за гласање и на овим изборима би требало да се залепи одговарајућа ознака избора на које се те гласачке кутије односе.

Шема бирачкој месџи на којем се одржавају њарламенџарни избори

Осим уређивања просторије у којој треба да се гласа, бирачки одбор мора да провери да ли су у тој просторији, или на објекту у којем је бирачко место, као и на 50 метара од бирачког места **истакнути симболи подносилаца изборних листа** (политичких странака, страначких коалиција, група грађана) и други изборни пропагандни материјал. Ако утврди да је такав материјал истакнут, бирачки одбор треба да га уклони, а ако то није у могућности, о потреби да се уклони обавештава радно тело РИК, које ће обавестити надлежну комуналну службу.

НАПОМЕНА:

О томе да у просторији у којој се гласа или на објекту у којем је бирачко место, као и на 50 метара од бирачког места није истакнут изборни пропагандни материјал бирачки одбор мора да се стара све време док траје гласање на бирачком месту.

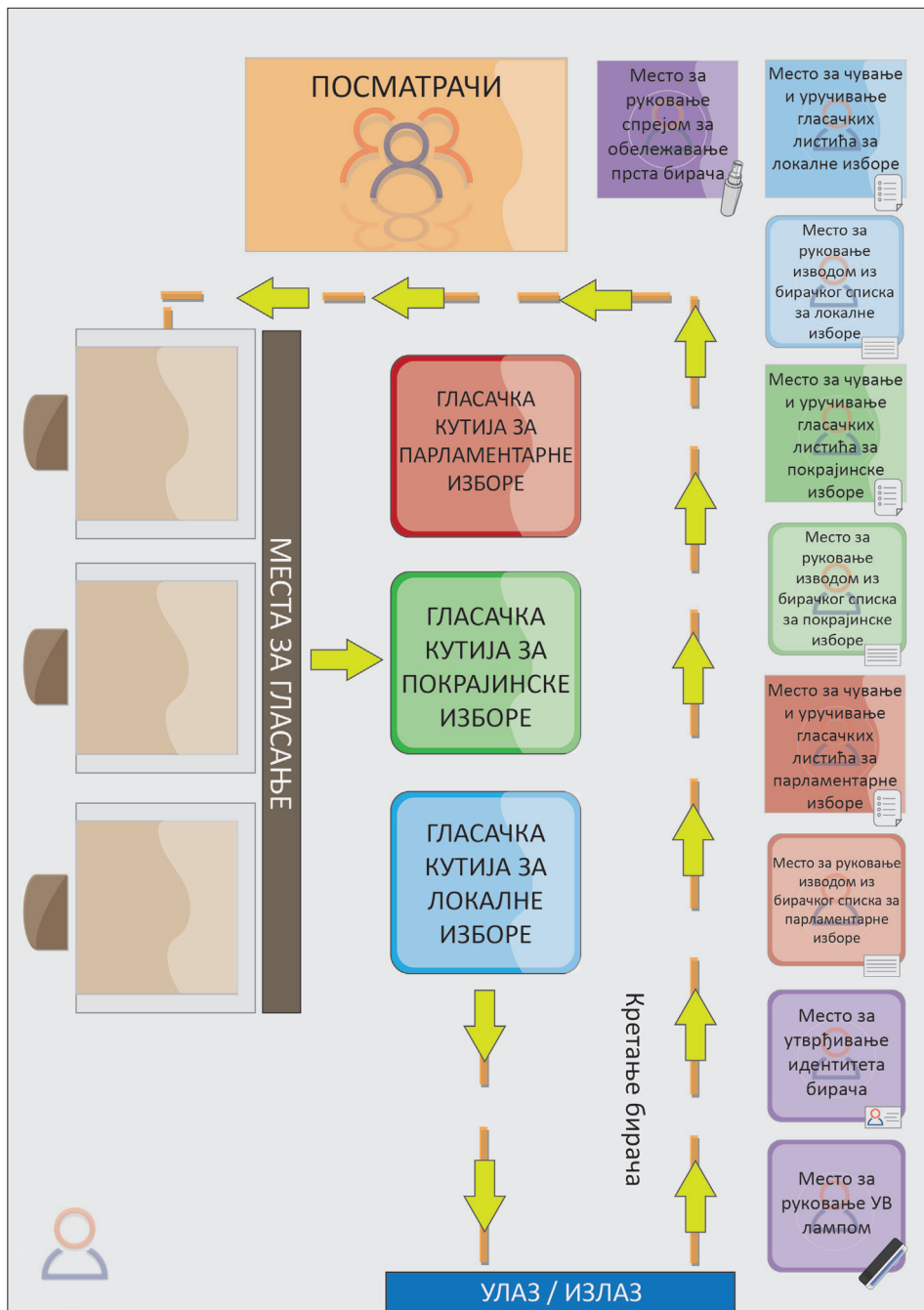
ИСТОВРЕМЕНО ОДРЖАВАЊЕ ВИШЕ ИЗБОРА

У оним општинама/градовима у којима ће се истовремено одржавати и покрајински и/или локални избори, после места на којем се уручују гласачки листићи за парламентарне изборе, треба обезбедити место за извод из бирачког списка за гласање на покрајинским изборима и место на којем се уручују гласачки листићи за покрајинске изборе и/или место за извод из бирачког списка за гласање на локалним изборима и место на којем се уручују гласачки листићи за локалне изборе.

Такође, поред места на којем је гласачка кутија за гласање на парламентарним изборима, треба обезбедити и место за гласачку кутију за покрајинске и/или локалне изборе.

! ПОСЕБНО ОБРАТИТИ ПАЖЊУ:

Бирачки одбор не треба да, уместо папира са ознаком избора, на гласачке кутије лепи гласачке листиће, као помоћ бирачима код убацивања гласачких листића у одговарајуће гласачке кутије. **У супротном ће имати проблем код утврђивања резултата гласања.**

Шема бирачкој месџа на којем се истовремено одржава више избора

3.3. Договор о подели задужења

По завршетку уређивања бирачког места, чланови бирачког одбора договарају се о подели задужења током спровођења гласања. Најважније је да се утврди који ће чланови, односно заменици чланова, бити задужени за спровођење следећих радњи:

- руковање УВ лампом,
- утврђивање идентитета бирача,
- руковање изводом из бирачког списка и посебним изводом из бирачког списка за гласање бирача у Војсци Србије,
- чување и уручивање гласачких листића,
- руковање спрејом за обележавање прста бирача,
- поучавање бирача о томе како се гласа.

Осим наведеног, бирачки одбор треба да, током гласања, одреди и:

➤ **три члана или заменика члана бирачког одбора у проширеном саставу, који су представници три различита подносиоца изборних листа и који ће, као повереници бирачког одбора, спровести гласање ван бирачког места,**

➤ **члана или заменика члана бирачког одбора који ће бити задужен за попуњавање Контролног формулара и вршење логичко-рачунске контроле резултата гласања унетих у Контролни формулар.**

! ПОСЕБНО ОБРАТИТИ ПАЖЊУ:

Подела задужења не значи да за свако посебно задужење може да буде одређен само један члан бирачког одбора, напротив. Пожељно је да се чланови бирачког одбора смењују у обављању послова везаних за спровођење гласања.

ИСТОВРЕМЕНО ОДРЖАВАЊЕ ВИШЕ ИЗБОРА

Ако се на бирачком месту гласа и на покрајинским и/или локалним изборима, треба одредити и:

- члана или заменика члана бирачког одбора који ће руковати изводом из бирачког списка за гласање на покрајинским изборима и/или члана или заменика члана бирачког одбора који ће руковати изводом из бирачког списка за гласање на локалним изборима,
- члана или заменика члана бирачког одбора који ће уручивати гласачке листиће за покрајинске и/или локалне изборе,
- члана или заменика члана бирачког одбора који ће се старати о томе да бирачи гласачке листиће убацују у одговарајуће гласачке кутије.

3.4. Уписивање у евиденцију присутних чланова и заменика чланова бирачког одбора на бирачком месту

Чланови и заменици чланова бирачког одбора уписују се у одговарајућу евиденцију присутних чланова и заменика чланова бирачког одбора у сталном или проширеном саставу.

Уписивање у наведене евиденције могуће је све време док је бирачко место отворено.

Евиденције присутних чланова и заменика чланова бирачког одбора налазе се код председника или заменика председника бирачког одбора и служе као основ за исплату накнада за рад у бирачком одбору.

Податке у евиденцијама је потребно уписивати читко, како би се приликом исплата накнада несумњиво могли утврдити подаци о присутним члановима и заменицима чланова бирачких одбора.

Чланови и заменици чланова бирачког одбора у проширеном саставу се уписују у одвојене евиденције, у зависности од тога да ли су именовани на предлог подносиоца изборне листе за парламентарне изборе, или подносиоца изборне листе за покрајинске или локалне изборе.

! ВАЖНО:

Председник бирачког одбора мора да напомене члановима и заменицима чланова бирачког одбора да њихово уписивање у евиденцију присутности на бирачком месту не замењује, односно не искључује обавезу потписивања Записника о раду бирачког одбора на крају рада бирачког одбора.

4. ОТВАРАЊЕ БИРАЧКОГ МЕСТА

Након што обави све припреме за спровођење гласања **и пошто су сви чланови и заменици чланова бирачког одбора на видно место окачили своје идентификационе картице**, бирачки одбор утврђује да гласање може да почне, тако што у тачки 2. Записника о раду бирачког одбора, заокруживањем одговарајуће подтачке, констатује:

- да на бирачком месту и на удаљености до 50 метара од бирачког места нема истакнутих симбола политичких странака и другог изборног пропагандног материјала,
- да је просторија у којој ће се гласати уређена сагласно закону и Правилима о раду бирачких одбора и да је обезбеђена тајност гласања,
- да је примљен изборни материјал који је неопходан за почетак гласања на бирачком месту.

НАПОМЕНА:

Чланови бирачког одбора морају да своје идентификационе картице носе све време док су на бирачком месту.

У складу са законом, бирачка места се отварају у **7.00 часова**, а затварају у **20.00 часова** и у току тог времена бирачко место мора бити непрекидно отворено.

У тачки 3. Записника о раду бирачког одбора неопходно је, **одмах по отварању бирачког места, уписати време отварања бирачког места.**

ПРОВЕРА ИСПРАВНОСТИ ГЛАСАЧКЕ КУТИЈЕ

Пошто се отвори бирачко место и пошто на бирачко место дође први бирач **који није у саставу бирачког одбора на том бирачком месту**, врши се провера исправности гласачке кутије тако што се утврђује да је празна и исправна, након чега се попуњава Контролни лист за проверу исправности гласачке кутије, који потписују чланови бирачког одбора и тај први бирач.

! ОБРАТИТИ ПАЖЊУ:

Када први бирач дође на бирачко место, пре приступања провери исправности гласачке кутије, бирачки одбор обавезно прво УВ лампом проверава да ли је тај бирач можда већ негде гласао, затим утврђује његов идентитет одговарајућом исправом и проверава да ли је уписан у извод из бирачког списка.

После попуњавања и потписивања Контролног листа, Контролни лист се убацује у гласачку кутију, која се након тога затвара и печати.

ИСТОВРЕМЕНО ОДРЖАВАЊЕ ВИШЕ ИЗБОРА

На оним бирачким местима на којима ће се истовремено гласати и на покрајинским и на локалним изборима, **могућа је ситуација да неки бирач буде уписан само у извод из бирачког списка за гласање на парламентарним изборима, а не и у извод за гласање на покрајинским и/или локалним изборима, и обрнуто!** Бирачки одбор то мора да има у виду, те да обавезно провери да ли је први бирач који је дошао на бирачко место уписан у све изводе из бирачког списка. Ако није, поступак провере исправности гласачке кутије врши се само за оне изборе на којима тај бирач може да гласа.

! ОБРАТИТИ ПАЖЊУ:

Ако се на бирачком месту гласа на више избора, бирачки одбор мора да води рачуна о томе да сваки контролни лист за проверу исправности гласачке кутије убаци у одговарајућу гласачку кутију.

Тек пошто се обаве све наведене радње, бирачки одбор ће омогућити првом бирачу да гласа.

5. ГЛАСАЊЕ НА БИРАЧКОМ МЕСТУ

Бирач гласа на бирачком месту на којем је уписан у извод из бирачког списка. Изузетно, бирач може да гласа и изван бирачког места на којем је уписан у извод из бирачког списка, под условом да се ради о лицу које није у стању да дође на бирачко место (немоћно или спречено лице).

Посебна правила за гласање одређена су за бираче који се налазе у притвору или на издржавању заводских санкција, као и за бираче у Војсци Србије.

Бирачи који се налазе у притвору или на издржавању заводских санкција гласају на бирачком месту унутар завода у којем се налазе.

Бирачи у Војсци Србије гласају на бирачким местима која су најближа јединици или установи у којој се налазе.

Сваком бирачу се обавезно, најкасније пет дана пре дана одржавања избора, доставља обавештење о дану и времену одржавања избора, са бројем и адресом бирачког места на коме гласа и бројем под којим је уписан у извод из бирачког списка.

! ОБРАТИТИ ПАЖЊУ:

Бирачки одбор је дужан да особи која се креће уз помоћ пса водича и има одговарајућу исправу за кретање уз помоћ пса водича омогући слободан приступ објекту у којем је бирачко место и самом бирачком месту.

Под одговарајућом исправом за кретање уз помоћ пса водича сматра се:

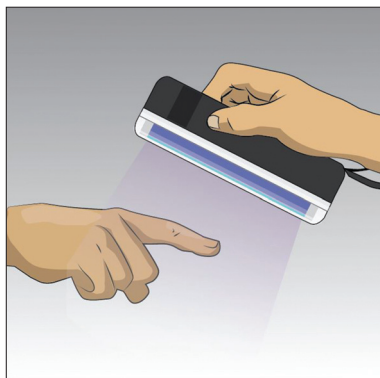
- 1) доказ о стеченим знањима, способностима и вештинама за кретање са псом водичем – за особу која се креће уз помоћ пса водича
- 2) доказ о завршеној обуци – за пса водича

Када бирач дође на бирачко место, бирачки одбор предузима следеће радње:

- проверу УВ лампом да ли је бирач гласао на другом бирачком месту,
- утврђивање идентитета бирача,
- проверу да ли је бирач уписан у извод из бирачког списка,
- уручивање гласачког листића бирачу,
- обележавање бирача спрејом,
- поучавање бирача о томе како се гласа.

ПРОВЕРА УВ ЛАМПОМ ДА ЛИ ЈЕ БИРАЧ ГЛАСАО НА ДРУГОМ БИРАЧКОМ МЕСТУ

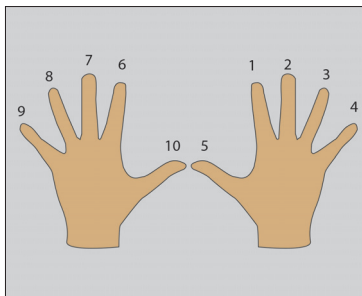

ПРОВЕРА УВ ЛАМПОМ подразумева проверу да ли је кажипрст десне руке бирача већ обележен невидљивим мастилом.

Ако бирач нема кажипрст десне руке, проверава се да ли је обележен следећи доступан прст удесно и коначно палац те руке, испод корена нокта.

Ако бирач нема десну шаку, проверава се да ли је обележен кажипрст леве руке, односно следећи доступан прст улево и коначно палац те руке, испод корена нокта.

Ако бирач нема шаке, провера УВ лампом се не врши.

Ако се УВ лампом утврди постојање трагова мастила из спреја којим се обележава прст бирача, сматра се да је бирач већ гласао на другом бирачком месту, због чега му бирачки одбор **не сме дозволити да гласа, те је бирач дужан да без одлагања напусти бирачко место.**

! ОБРАТИТИ ПАЖЊУ:

Изузетно, члановима бирачких одбора који су одређени да рукују спрејом за обележавање прста бирача треба дозволити да гласају на свом бирачком месту уз решење о именовању за члана бирачког одбора!

УТВРЂИВАЊЕ ИДЕНТИТЕТА БИРАЧА

Након што утврди да бирач није гласао, неопходно је да бирачки одбор **УТВРДИ ИДЕНТИТЕТ БИРАЧА.** Утврђивање идентитета бирача врши се тако што бирач прилази следећем члану бирачког одбора, саопштава му своје име и презиме и предаје му обавештење о гласању, **ако га је понео**, и доказује свој идентитет.

! ОБРАТИТИ ПАЖЊУ:

Бирач није у обавези да обавештење о времену и месту гласања понесе на бирачко место и бирачки одбор не сме том бирачу да ускрати право да гласа само зато што то обавештење није понео на гласање.

Свој идентитет бирач доказује **важећом личном картом, односно важећом путном исправом (пасош).**

! ВАЖНО:

Бирач може да гласа и са личном картом или пасошем са истеклим роком важења, **под условом да приложи** потврду да је Министарству унутрашњих послова поднео захтев за издавање нове личне карте односно пасоша.

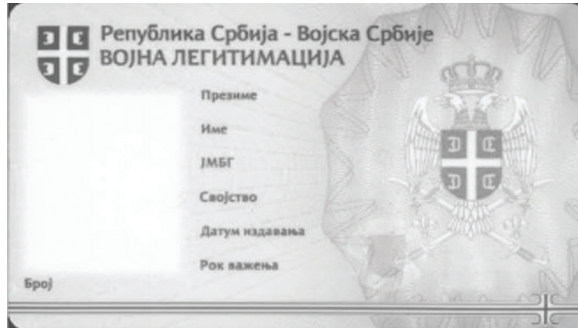
! ВАЖНО:

За доказивање идентитета не може се користити возачка дозвола, јер њен образац не садржи ЈМБГ бирача.

! ОБРАТИТИ ПАЖЊУ:

У пракси се може десити и случај да на бирачко место дође бирач који поседује важећи документ у којем је наведено друго презиме у односу на презиме наведено у изводу из бирачког списка. У овом случају, бирачки одбор треба том бирачу да омогући да гласа, без обзира на ту околност, под условом да се на основу слике бирача и јединственог матичног броја грађана у документу којим доказује свој идентитет може утврдити да је у питању иста особа.

Ако на бирачком месту гласају бирачи у Војсци Србије, они свој идентитет могу да докажу и војном легитимацијом која садржи слику бирача и његов јединствени матични број грађана.

Бирач који гласа на бирачком месту унутар **завода за извршење заводских санкција** свој идентитет може да докаже и одговарајућом исправом коју му издаје тај завод.

ПРОВЕРА ДА ЛИ ЈЕ БИРАЧ УПИСАН У ИЗВОД ИЗ БИРАЧКОГ СПИСКА

Након што утврди идентитет бирача, бирачки одбор приступа **ПРОВЕРИ ДА ЛИ ЈЕ БИРАЧ УПИСАН У ИЗВОД ИЗ БИРАЧКОГ СПИСКА.**

Ова провера се врши тако што бирач прилази члану бирачког одбора који је задужен за руковање изводом из бирачког списка, који проналази бирача у изводу и **заокружује редни број испред његовог имена, што је знак да је бирач гласао**, након чега се бирач потписује на одговарајућем месту у изводу.

НАПОМЕНА:

У случају да не може да нађе бирача у изводу, члан бирачког одбора треба да провери да ли се тај бирач налази у списку накнадних промена у изводу из бирачког списка, ако такав списак постоји. Он треба да се, све време гласања, налази у извод из бирачког списка.

Ако бирач није уписан ни у извод из бирачког списка, ни у списак накнадних промена у бирачком списку, бирачки одбор треба да упути бирача да провери на којем је бирачком месту уписан у бирачки списак, упитом на интернет страници pit.birackispisak.gov.rs или контактирањем телефоном Министарства државне управе и локалне самоуправе на бројеве телефона објављене на веб презентацији овог министарства www.mduls.gov.rs

ИСТОВРЕМЕНО ОДРЖАВАЊЕ ВИШЕ ИЗБОРА

Ако се на бирачком месту гласа и на покрајинским и/или локалним изборима, бирач који има право да гласа на свим изборима на којима се гласа на бирачком месту би требало да од општинске/градске управе добије обавештења о гласању за сваке изборе посебно. Ако тај бирач на бирачко место донесе сва обавештења о гласању, чланови бирачког одбора који рукују изводима из бирачког списка треба да обрате пажњу на то да тог бирача потраже у сваком од извода из бирачког списка на основу одговарајућег обавештења о гласању, с обзиром на то да тај бирач не мора да буде у све изводе уписан под истим редним бројем.

! ОБРАТИТИ ПАЖЊУ:

Закон је строго забранио било каква дописивања у извод из бирачког списка. Кршење ове забране подразумева поништавање гласања на бирачком месту и распуштање бирачког одбора. Зато бирачки одбор, ако не нађе неко лице у изводу из бирачког списка, **НИКАКО НЕ СМЕ** да га допише у извод и не сме му дозволити да гласа, без обзира на то што га евентуално познаје или што то лице тврди да гласа на том бирачком месту или што то лице има решење Министарства државне управе и локалне самоуправе о накнадном упису у бирачки списак.

! ОБРАТИТИ ПАЖЊУ:

Бирач са инвалидитетом који није у стању да својеручно напише своје име и презиме у изводу из бирачког списка, има могућност да се потпише тако што ће на одговарајуће место у изводу из бирачког списка отиснути **печат који садржи податке о његовом личном идентитету**, односно **печат са угравираним потписом (факсимил)**.

Ако бирач са инвалидитетом не поседује поменути печат или факсимил, не потписује се у изводу из бирачког списка, већ то уместо њега чини његов помагач, својим именом и презименом, ако га је повео на бирачко место ради попуњавања гласачког листића.

Бирач који није писмен, уместо потписа у изводу може да стави отисак прста или се уместо њега у извод потписује његов помагач, својим именом и презименом, ако га је повео на бирачко место ради попуњавања гласачког листића

Јелена Николић

Јелена Николић

УРУЧИВАЊЕ ГЛАСАЧКОГ ЛИСТИЋА

После потисивања у извод из бирачког списка (или евентуални списак накнадних промена у бирачком списку), следећи члан бирачког одбора бирачу уручује гласачки листић.

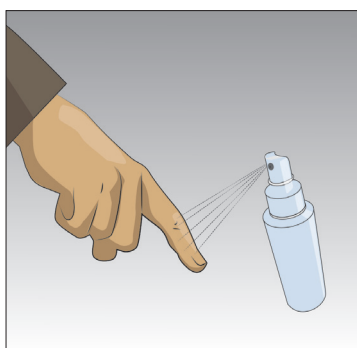
ИСТОВРЕМЕНО ОДРЖАВАЊЕ ВИШЕ ИЗБОРА

Ако се на бирачком месту гласа и на покрајинским и/или локалним изборима, потребно је да бирач, након што преузме гласачки листић за парламентарне изборе, приђе члану бирачког одбора који је задужен за руковање изводом из бирачког списка за гласање на покрајинским односно локалним изборима. Овај члан бирачког одбора ће поновити описани поступак проналажења бирача у изводу, заокруживања редног броја испред имена бирача и потписивања бирача у извод, а следећи члан уручује гласачки листић за покрајинске односно локалне изборе.

! ОБРАТИТИ ПАЖЊУ:

У случају истовременог одржавања више избора, могуће је да неки бирачи нису уписани у све изводе из бирачког списка (на пример, лица која гласају на изабраном месту гласања или интерно расељена лица), тако да се мора водити рачуна о томе да бирачи могу да гласају само на оним изборима за које су уписани у извод из бирачког списка, те да бирачки одбор никако не сме да дописује бираче у изводе у који нису уписани.

ОБЕЛЕЖАВАЊЕ ПРСТА БИРАЧА СПРЕЈОМ

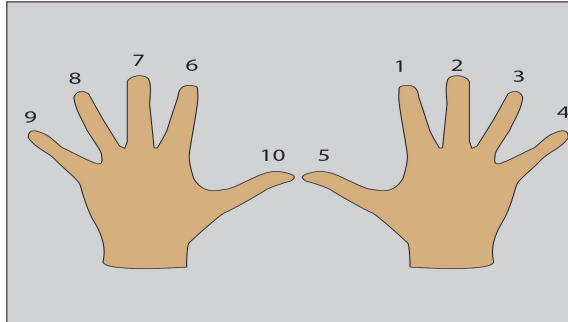

Након што му се уручи гласачки листић, бирач прилази члану бирачког одбора који му **СПЕЦИЈАЛНИМ СПРЕЈОМ ОБЕЛЕЖАВА КАЖИПРСТ ДЕСНЕ РУКЕ** испод корена нокта као знак да је гласао.

Бирачу који нема кажипрст десне руке биће обележен следећи доступан прст удесно и коначно палац те руке, испод корена нокта.

Бирачу који нема десну шаку биће обележен кажипрст леве руке, односно следећи доступан прст улево и коначно палац те руке, испод корена нокта.

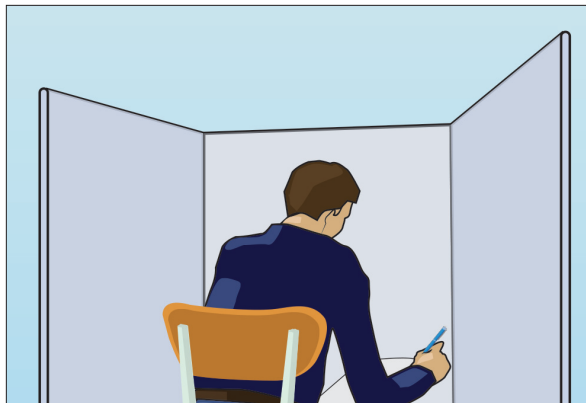
Ако бирач нема шаке, обележавање се не обавља.

! ВАЖНО

Ако бирач одбије, односно не дозволи да му се спрејом обележи прст, бирачки одбор му неће дозволити да гласа и ту околност ће навести у Записнику о раду бирачког одбора.

ГЛАСАЊЕ БИРАЧА

Пошто се обаве све претходно описане радње, бирач може да приступи гласању, а бирачки одбор ће упутити бирача да гласање обави иза паравана за гласање.

Бирач има право да од бирачког одбора затражи да му се појасни начин гласања. У том случају, бирачки одбор ће бирача упутити на то:

- да је гласање тајно и да се гласа искључиво иза паравана за обезбеђивање тајности гласања,
- да се гласа само за једну изборну листу, заокруживањем редног броја испред назива те изборне листе,
- да, пошто попуни гласачки листић, сам пресавија гласачки листић тако да се не види како је гласао и да га убацује у гласачку кутију, након чега напушта бирачко место.

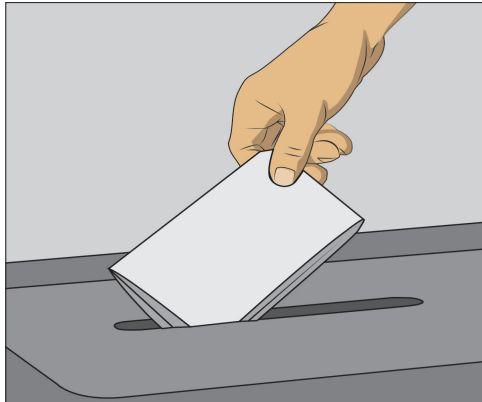
ТАЈНОСТ ГЛАСАЊА

Бирачки одбор је дужан да се стара о обезбеђивању тајности гласања.

То подразумева вођење рачуна о томе:

- да нико не спречава или приморава бирача да гласа, да га позива на одговорност због тога што јесте или није гласао или да тражи од бирача да се изјасни зашто је и за кога је гласао,
- да у просторији у којој се обавља гласање може бити присутан само онолики број бирача колико има места на којима је обезбеђена тајност гласања,
- да је забрањено задржавање на бирачком месту свих лица која немају права и дужности у вези са спровођењем избора.

УБАЦИВАЊЕ ГЛАСАЧКОГ ЛИСТИЋА У ГЛАСАЧКУ КУТИЈУ

Пошто попуни гласачки листић, бирач га пресавија и убацује у гласачку кутију, а затим напушта бирачко место.

Бирачки одбор мора да води посебно рачуна о томе да бирачи гласачке листиће убацују у одговарајуће гласачке кутије, због чега би све гласачке кутије требало да садрже ознаку на које се изборе односе.

! ВАЖНО

Једна од битних новина на овим изборима јесте обавеза бирачког одбора да, у случају да констатује или посумња да неки бирач свој гласачки листић није убацио у гласачку кутију пре напуштања бирачког места, о томе обавести полицију и радно тело РИК и то унесе у Записник о раду бирачког одбора, као догађај од значаја за гласање.

6. ПОСЕБНА ПРАВИЛА ГЛАСАЊА ЗА ЛИЦА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ, НЕПИСМЕНИХ И СПРЕЧЕНИХ ЛИЦА

ЛИЦЕ КОЈЕ НИЈЕ У СТАЊУ ДА ПОПУНИ ГЛАСАЧКИ ЛИСТИЋ

У складу са законом, бирач који није у могућности да на бирачком месту лично гласа (слепо лице, лице са другим видовима инвалидитета или неписмено лице) има право да на гласање поведе лице које ће му помоћи приликом гласања, или, уместо бирача и на начин који му бирач одреди, испунити гласачки листић, односно обавити гласање.

Бирачки одбор је дужан да у Записник о раду бирачког одбора упише:

- укупан број бирача који су гласали уз помоћ помагача,
- колико је од тог броја гласало слепих лица, колико лица са другим видовима инвалидитета и колико неписмених лица,
- под којим редним бројевима су ти бирачи уписани у извод из бирачког списка.

ГЛАСАЊЕ ВАН БИРАЧКОГ МЕСТА

Закон дозвољава могућност да немоћна и спречена лица гласају и ван бирачког места.

У складу са правилима РИК, под немоћним и спреченим лицима сматрају се:

- лица која из здравствених разлога нису у могућности да дођу на бирачко место,
- особе са инвалидитетом,
- немоћна стара лица.

Сходно наведеном, немоћним и спреченим лицима **не сматрају** се лица која због природе посла који обављају нису у могућности да у време док је бирачко место отворено обаве гласање на бирачком месту.

! ОБРАТИТИ ПАЖЊУ:

Правилима о раду бирачких одбора на координираном спровођењу свих избора расписаних за 21. јун 2020. године прописано је да се гласање ван бирачког места може обавити само на подручју које обухвата бирачко место.

Бирач који није у могућности да гласа на бирачком месту, о томе да жели да гласа ван бирачког места може да обавести бирачки одбор већ од петка, 19. јуна 2020. године, а најкасније до 11,00 часова на дан гласања 21. јуна 2020. године. Пре дана гласања, бирач обавештава радно тело РИК, а на дан гласања, бирач обавештава бирачки одбор непосредно или преко радног тела РИК.

Бирачки одбор би требало да води евиденцију о примљеним обавештењима за гласање ван бирачког места и да евидентира и обавештења која је примио од радног тела РИК.

У прилогу је пример како да бирачки одбор правилно води евиденцију о примљеним обавештењима за гласање ван бирачког места. Податке из евиденције бирачки одбор може да користи у току гласања, као и код попуњавања Записника о раду бирачког одбора.

ЕВИДЕНЦИЈА О ПРИМЉЕНИМ ОБАВЕШТЕЊИМА ЗА ГЛАСАЊЕ ВАН БИРАЧКОГ МЕСТА

Ред. бр.	Име и презиме бирача	Адреса	Број телефона	Разлог за гласање ван бирачког места			Уписан у бирачки списак под бројем	Бирач гласао уз помоћ помагача (ДА/НЕ)	Бирач гласао (потписана потврда – ДА/НЕ)
				Здравствени разлог	Особа са инвалидитетом	Немоћно старо лице			
1.									
2.									
3.									
4.									
5.									
6.									
7.									
8.									
9.									
10.									
...									

Као што је поменуто, **гласање ван бирачког места спроводе повереници бирачког одбора – три члана или заменика члана бирачког одбора у проширеном саставу који су представници подносилаца три различите изборне листе.**

Ако се за гласање ван бирачког места пријавио велики број бирача, бирачки одбор може да се договори да се одреди више тимова за спровођење гласања ван бирачког места, како би се обезбедило да гласају сви пријављени бирачи. У том случају, бирачки одбор ће од радног тела РИК затражити додатне спрјеве, УВ лампе и збирне изборне листе.

По пријему обавештења, бирачки одбор је у обавези да провери да ли су сви бирачи који су се пријавили за гласање ван бирачког места:

- уписани у извод из бирачког списка,
- да ли се налазе на подручју које обухвата бирачко место.

! ОБРАТИТИ ПАЖЊУ:

Приликом провере да ли је бирач уписан у извод из бирачког списка, бирачки одбор НЕ СМЕ да заокружи број под којим је бирач уписан у извод. Заокруживање тог редног броја се врши тек по повратку повереника бирачког одбора од бирача, односно пошто се утврди да је бирач потписао потврду о бирачком праву за гласање ван бирачког места.

ИСТОВРЕМЕНО ОДРЖАВАЊЕ ВИШЕ ИЗБОРА

Ако се на бирачком месту гласа и на покрајинским и/или локалним изборима, обавезно се проверава да ли је бирач који се пријавио за гласање ван бирачког места уписан и у изводе за гласање и на тим изборима.

Пре одласка код бирача, попуњавају се потврде о изборном праву за гласање ван бирачког места, које потписује председник бирачког одбора.

! ОБРАТИТИ ПАЖЊУ:

Ако се на бирачком месту гласа и на покрајинским и локалним изборима, а бирач има право да гласа и на парламентарним и на покрајинским и на локалним изборима, бирачки одбор треба да попуни три **одговарајуће** потврде о изборном праву за гласање ван бирачког места, дакле посебну потврду за сваке изборе и **бирач је дужан** да потпише све три потврде, **јер, подсећања ради, потпис бирача у тим потврдама замењује потпис бирача у изводима из бирачког списка.**

За потребе спровођења гласања ван бирачког места, председник бирачког одбора и повереници бирачког одбора припремају следећи материјал за парламентарне изборе:

- Збирну изборну листу,
- УВ лампу,
- спреј за обележавање прста бирача,
- попуњене потврде о изборном праву за гласање ван бирачког места, за све бираче који треба да гласају ван бирачког места,
- потребан број гласачких листића за све бираче који треба да гласају ван бирачког места,
- потребан број коверата у које бирачи који гласају ван бирачког места треба да ставе своје гласачке листиће пошто гласају (посебне коверте),
- потребан број коверата у које бирачи који гласају ван бирачког места треба да ставе посебне коверте са гласачким листићем и потписану потврду о изборном праву за гласање ван бирачког места (службене коверте),
- прибор за писање и печатење коверата (оловке, печат и печатни восак).

Ако се на бирачком месту гласа и на покрајинским и/или локалним изборима и бирач који се пријавио за гласање ван бирачког места има право да гласа и на тим изборима, председник бирачког одбора и повереници бирачког одбора припремају одговарајући изборни материјал за гласање бирача ван бирачког места и на тим изборима (осим УВ лампе, спреја и прибора за писање и печатење коверата).

Ако бирачки одбор уочи да нема довољан број посебних коверата и службених коверата, можете их затражити од радног тела РИК, који би требало да вам у најкраћем року исте достави.

НАПОМЕНА:

Гласању ван бирачког места имају право да присуствују акредитовани домаћи и страни посматрачи.

По доласку код бирача, прво се проверава УВ лампом да ли је бирач можда већ гласао. Ова провера се врши на исти начин као и на бирачком месту.

Пошто се утврди да бирач није већ гласао, утврђује се његов идентитет, на исти начин као и на бирачком месту.

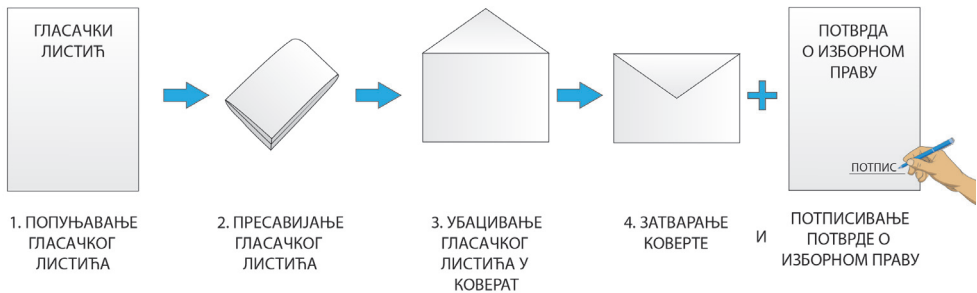
Потом му се предају гласачки листић, збирна изборна листа, попуњена потврда о изборном праву за гласање ван бирачког места и посебан коверат у који ће бирач ставити гласачки листић пошто буде гласао.

Ако бирач има право да гласа и на покрајинским и/или локалним изборима,

повереници му предају и гласачке листиће, збирне изборне листе, попуњене потврде о изборном праву за гласање ван бирачког места и посебне коверте у које ће бирач ставити гласачке листиће пошто буде гласао и на овим изборима. **У овом случају**, повереници бирачког одбора морају да на свим посебним ковертама, пре него што их предају бирачу, напишу да се у њих ставља гласачки листић за парламентарне, покрајинске односно локалне изборе.

Након тога, бирачу се спрејом обележава прст, на исти начин као и на бирачком месту, објашњава му се процедура гласања и напомиње:

- да треба да потпише потврду о изборном праву за гласање ван бирачког места,
- да попуњен и пресавијен гласачки листић стави у коверат.

Пошто обаве горе наведене радње, повереници бирачког одбора напуштају просторију у којој бирач треба да гласа.

НАПОМЕНА:

Ако бирач није у стању да попуни гласачки листић, он може да гласа уз помоћ помагача, на исти начин на који ту помоћ могу да користе слепа лица, лица са другим видовима инвалидитета или неписмена лице која гласају на бирачком месту.

Пошто гласа, повереници бирачког одбора се враћају у просторију где је бирач гласао и преузимају потписану потврду о изборном праву за гласање ван бирачког места, збирну изборну листу и посебан коверат у који је бирач ставио свој гласачки листић и који се у присуству бирача печати.

Затим се у службени коверат стављају потписана потврда о изборном праву и запечаћен посебан коверат у којем се налази гласачки листић, након чега се гласање сматра завршеним.

! ОБРАТИТИ ПАЖЊУ:

Повереници бирачког одбора, пре одласка од бирача, обавезно морају да провере да ли је бирач потписао потврду о изборном праву за гласање ван бирачког места, **јер потпис у тој потврди замењује потпис у изводу из бирачког списка, а непотписана потврда, према закону, значи да бирач није гласао и да се, стога, његов гласачки листић не сме убацити у гласачку кутију!**

Ако је бирач гласао и на покрајинским и/или локалним изборима, повереници бирачког одбора морају да провере да ли је бирач потписао потврде о изборном праву за гласање и на тим изборима.

Ако је бирач гласао и на парламентарним и на покрајинским и на локалним изборима, повереници бирачког одбора морају да воде рачуна о томе да посебан коверат са **гласачким листићем за парламентарне изборе** у службени коверат ставе заједно **са потписаном потврдом о изборном праву за гласање на парламентарним изборима** и да на том службеном коверту напишу да је у њему **гласачки листић за парламентарне изборе**. Наведено се односи и на службене коверте за покрајинске и локалне изборе.

По повратку на бирачко место, повереници бирачког одбора одмах предају председнику бирачког одбора све службене коверте са гласачким листићима за све бираче који су гласали ван бирачког места.

Председник бирачког одбора, прво, узима службене коверте са гласачким листићима за парламентарне изборе, које отвара и проверава да ли се у њима налазе потврде о изборном праву за гласање ван бирачког места и да ли су потписане од стране бирача.

Тек пошто се утврди да се у службеном коверту налази потврда о изборном праву за гласање ван бирачког места и да је потписана од стране бирача,

заокружује се редни број под којим је тај бирач уписан у извод из бирачког списка за парламентарне изборе.

Потом, председник бирачког одбора отвара запечаћени посебан коверат и из њега вади гласачки листић и убацује га у гласачку кутију за гласање на парламентарним изборима, водећи рачуна о томе да се не види за кога је бирач гласао.

Пошто на описани начин поступи са свим службеним ковертама са гласачким листићима за парламентарне изборе, председник бирачког одбора отвара службене коверте са гласачким листићима за покрајинске изборе, па за локалне изборе, ако се на бирачком месту гласа и на покрајинским и/или локалним изборима. Са тим службеним ковертама се поступа на исти начин наведен за службене коверте са гласачким листићима за парламентарне изборе.

! ОБРАТИТИ ПАЖЊУ:

АКО ЈЕ ПОТВРДА О ИЗБОРНОМ ПРАВУ ЗА ГЛАСАЊЕ ВАН БИРАЧКОГ МЕСТА ПОТПИСАНА, бирачки одбор не сме да заборави да заокружи редни број под којим је бирач уписан у извод из бирачког списка. У супротном, имаће проблем код утврђивања резултата гласања и броја бирача који су гласали!

АКО ПОТВРДА О ИЗБОРНОМ ПРАВУ НИЈЕ ПОТПИСАНА, НЕ СМЕ се заокружити редни број под којим је бирач уписан у извод, а службени коверат у којем је гласачки листић се НЕ ОТВАРА, већ се тако запечаћен предаје радном телу после гласања у коверти са неупотребљеним гласачким листићима! Ову околност председник бирачког одбора обавезно уноси у записник о раду бирачког одбора, као догађај од значаја за гласање.

Повереници бирачког одбора, приликом предаје службених коверата председнику бирачког одбора, треба да га обавесте колико је бирача ван бирачког места гласало уз помоћ помагача. Овај податак председник бирачког одбора мора да има у виду приликом уношења у Записник о раду бирачког одбора укупног броја бирача који су на том бирачком месту гласали уз помоћ помагача.

Бирачки одбор уноси у Записник о раду бирачког одбора:

- укупан број бирача који су гласали ван бирачког места,
- колико је од тог броја гласало лица која нису могла да дођу на бирачко место из здравствених разлога, колико лица са инвалидитетом и колико немоћних старих лица,
- под којим редним бројевима су ти бирачи уписани у извод из бирачког списка.

НАПОМЕНА:

Посебну пажњу треба посветити прецизном упису у Записник о раду бирачког одбора свих редних бројева под којима су бирачи који су гласали ван бирачког места уписани у извод из бирачког списка.

Бирачки одбор након гласања, уз остали изборни материјал, у посебној коверти прилаже **ПОТПИСАНЕ** и **НЕПОТПИСАНЕ** потврде о изборном праву свих бирача који су гласали ван бирачког места.

7. ОДРЖАВАЊЕ РЕДА НА БИРАЧКОМ МЕСТУ

Бирачки одбори су дужни да се старају о реду на бирачком месту.

С тим у вези, треба имати у виду да на бирачком месту могу да буду присутна само она лица која имају права и дужности у вези са спровођењем избора. То су:

- чланови и заменици чланова бирачког одбора,
- чланови и заменици чланова изборних комисија и надлежног радног тела РИК,
- бирачи,
- акредитовани посматрачи,
- представници медија.

Бирач може да буде присутан на бирачком месту само онолико времена колико је потребно да се обави процедура гласања. Пошто обави гласање, бирач је дужан да одмах напусти бирачко место.

Већ је поменуто да у просторији у којој се обавља гласање може бити присутан само онолики број бирача колико има обезбеђених места за тајност гласања.

Лице којем бирачки одбор није дозволио да гласа (зато што није уписано у извод из бирачког списка ни у списак накнадних промена у бирачком списку, или не може да докаже свој идентитет или је провера УВ лампом показала да је већ гласало или не дозвољава да му се прст обележи спрејом) дужно је да напусти бирачко место одмах пошто му бирачки одбор саопшти да не може да гласа.

Посматрачи су лица којима је РИК одобрила праћење избора и они могу да буду присутни на бирачком месту само ако поседују акредитацију РИК.

Посматрачи имају право да прате сваку фазу рада бирачког одбора и сваку изборну радњу, што значи да на бирачко место могу доћи већ приликом окупљања чланова бирачког одбора, дакле и пре отварања бирачког места, и на бирачком месту могу остати све до краја рада бирачког одбора.

НАПОМЕНА:

Према правилима РИК, страни посматрач може доћи на бирачко место у пратњи акредитованог преводиоца, при чему тај преводилац не сме да буде присутан на бирачком месту без посматрача у чијој је пратњи. Што се тиче домаћих посматрача, једно удружење може да пријави више посматрача, али на бирачком месту може да буде присутан само један од њих, што значи да могу да се смењују током гласања.

Присуство посматрача на бирачком месту се констатује у Записнику о раду бирачког одбора, са навођењем имена посматрача и организације коју представљају.

- Бирачки одбор има овлашћење да удаљи посматрача са бирачког места ако:
- нарушава ред на бирачком месту,
 - користи мобилни телефон и друга средства веза и комуникација,
 - омета рад бирачког одбора,
 - на било који начин покуша да учествује у раду бирачког одбора.

У случају да бирачки одбор удаљи посматрача са бирачког места, неопходно је да то и констатује у Записнику о раду бирачког одбора и да о томе обавести РИК, преко радног тела.

Представници медија могу доћи на бирачко место да би припремили извештај о току гласања и мимо тога се не смеју задржавати на бирачком месту.

Као нарушавање реда на бирачком месту квалификују се све оне рад-

ње којима се повређује тајност гласања (на пример, да неко стоји у близини паравана и посматра како бирачи попуњавају гласачке листиће) или се утиче на одлуку бирача о томе како да гласа (на пример, вршење пропаганде на бирачком месту или истицање симбола политичких странака и другог пропагандног материјала на бирачком месту и на удаљености до 50 метара од бирачког места).

Осим тога, под нарушавањем реда на бирачком месту подразумева се и кршење забране:

➤ коришћења мобилних телефона и других средстава електронских комуникација, као и фотоапарата и камера,

➤ прављења спискова бирача који су изашли или нису изашли на изборе (на пример, уписивање на посебном папиру имена или редних бројева у изводу из бирачког списка бирача који су изашли или нису изашли да гласају).

! ОБРАТИТИ ПАЖЊУ:

Изузетно, дозвољено је да чланови бирачког одбора који су задужени да рукују изводом из бирачког списка, уписивањем цртица на посебном листу хартије, воде евиденцију о излазности бирача и да податке о излазности саопштавају свим члановима бирачког одбора. Ово посебно важи за она бирачка места која током избора буду одређена да шаљу извештаје РИК о излазности бирача, у складу са посебном одлуком коју за сваке изборе доноси РИК.

Ако на бирачком месту дође до нарушавања реда, на бирачком одбору је да тај ред успостави, са правом да гласање прекине док се ред не успостави.

У случају да дође до прекида гласања, бирачки одбор је у обавези да у Записнику о раду бирачког одбора наведе разлоге за прекид и колико је прекид трајао.

Ако је прекид гласања трајао **дуже од једног часа, гласање се продужава** за онолико времена колико је прекид трајао. На пример, ако је гласање прекинуто у 13.30 часова, а настављено у 14.55, бирачко место треба да буде отворено до 21.25 часова.

Ако је прекид трајао **краће од сат времена, гласање се не продужава**.

Припадници полиције на дужности могу ући на бирачко место само на позив председника бирачког одбора, ако су на бирачком месту нарушени ред и мир.

Изузетно, полицајац у униформи може да уђе на бирачко место на којем је уписан у извод из бирачког списка да би гласао, под условом да не носи оружје и друга средства принуде.

8. ЗАТВАРАЊЕ БИРАЧКОГ МЕСТА

Бирачко место се, како закон прописује, затвара у **20.00 часова**, с тим што се бирачима који су се у том тренутку затекли на бирачком месту или непосредно испред бирачког места мора омогућити да гласају.

Председник бирачког одбора треба да одреди члана или заменика члана бирачког одбора који треба:

- да утврди број бирача који су се затекли на бирачком месту у време затварања,

- да утврди редослед по коме они гласају,

- да стане иза последњег затеченог бирача како би означио крај реда и

- да сачека да гласа и последњи бирач који се затекао на бирачком месту.

Када и последњи бирач који се у 20.00 часова затекао на бирачком месту обави гласање и напусти бирачко место, председник бирачког одбора констатује време у које је бирачко место затворено и гласање завршено (и које ће уписати у Записник о раду бирачког одбора приликом уписивања и свих осталих података).

Бирачки одбор, потом, закључава просторију у којој је обављено гласање и приступа утврђивању резултата гласања.

9. УТВРЂИВАЊЕ РЕЗУЛТАТА ГЛАСАЊА

Утврђивању резултата гласања морају да присуствују сви чланови бирачког одбора или њихови заменици.

Утврђивање резултата гласања има три фазе:

- попуњавање Контролног формулара за проверу логичко-рачунске исправности резултата гласања,
- логичко-рачунска контрола исправности утврђених резултата гласања,
- уписивање резултата гласања у Записник о раду бирачког одбора.

ИСТОВРЕМЕНО ОДРЖАВАЊЕ ВИШЕ ИЗБОРА

Ако се на бирачком месту гласа и на покрајинским и/или локалним изборима, бирачки одбор треба прво да приступи утврђивању резултата гласања на парламентарним изборима, па након тога резултата на покрајинским изборима и/или на локалним изборима.

! ВАЖНО:

Чланови и заменици чланова бирачког одбора у проширеном саставу који су представници подносилаца изборних листа на покрајинским и/или локалним изборима који нису поднели изборну листу на парламентарним изборима могу да буду присутни али **не могу** да учествују у утврђивању резултата гласања на парламентарним изборима.

9.1. Поступак попуњавања контролног формулара за проверу логичко-рачунске исправности резултата гласања

Контролни формулар за проверу логичко-рачунске исправности резултата гласања је помоћно средство, по први пут уведено на изборима за председника Републике 2017. године. Разлог увођења овог **помоћног обрасца** је да помогне бирачким одборима у провери утврђених резултата гласања и смањи број логичко-рачунских грешака у записницима о раду бирачких одбора.

! ОБРАТИТИ ПАЖЊУ:

Контролни формулар **НИЈЕ ЗАМЕНА ЗА ЗАПИСНИК О РАДУ БИРАЧКОГ ОДБОРА** и није званичан документ, већ само помоћ за бирачки одбор да би проверио исправност резултата које је утврдио!

НАПОМЕНА:

Бирачки одбор добија примерак контролног формулара за парламентарне изборе приликом примопредаје изборног материјала од радног тела РИК.

Као што је то већ поменуто, код поделе рада у бирачком одбору, бирачки одбор треба да одреди члана или заменика члана бирачког одбора који ће бити задужен за попуњавање Контролног формулара и вршење логичко-рачунске контроле резултата гласања унетих у Контролни формулар.

Резултати које бирачки одбор треба да утврди прописани су чланом 75. Закона о избору народних посланика.

! ОБРАТИТИ ПАЖЊУ:

По окончању гласања, бирачки одбор не отвара одмах гласачку кутију, већ прво предузима четири радње које претходе том отварању!

ПРВО, бирачки одбор треба да утврди укупан **број бирача уписаних у извод из бирачког списка** и тај број упише у рубрику 12.1. Контролног формулара.

1. Ако бирачком одбору није достављен списак накнадних промена у бирачком списку, нити посебан извод за гласање бирача у Војсци Србије, бирачки одбор треба да у рубрику 12.1. Контролног формулара упише **број бирача који су уписани у извод из бирачког списка**.

2. Ако је бирачком одбору, уз извод из бирачког списка, достављен и посебан извод за гласање бирача у Војсци Србије, бирачки одбор треба да у рубрику 12.1. Контролног формулара упише **број бирача који је наведен у посебном обавештењу** који се доставља бирачком одбору уз ове изводе.

3. Ако је бирачком одбору, уз извод из бирачког списка и посебан извод за гласање бирача у Војсци Србије, достављен и списак накнадних промена у бирачком списку, бирачки одбор треба да у рубрику 12.1. Контролног

формулара упише **број бирача који је наведен у посебном обавештењу** који се доставља бирачком одбору уз ове изводе и списак.

4. Ако је бирачком одбору, уз извод из бирачког списка, достављен само списак накнадних промена у бирачком списку, бирачки одбор треба да у рубрику 12.1. Контролног формулара упише **број бирача који је наведен у посебном обавештењу** који се доставља бирачком одбору уз извод и списак.

! НАПОМЕНА:

С обзиром на то да се број бирача који на бирачком месту има право да гласа на парламентарним изборима може разликовати од броја бирача који на том бирачком месту могу да гласају на покрајинским и/или локалним изборима, Покрајинска изборна комисија АП Војводине и локалне изборне комисије би сваком бирачком одбору требало да доставе своја посебна обавештења о броју бирача који имају право гласа на покрајинским, односно локалним изборима, у случају да су бирачком одбору, уз извод из бирачког списка, доставиле и списак накнадних промена у бирачком списку.

ДРУГО, утврђује се број бирача који су гласали. Тај број се утврђује пребројавањем **заокружених** редних бројева бирача из извода из бирачког списка, списка накнадних промена у бирачком списку и посебном изводу за гласање бирача у Војсци Србије и тај број се уписује у рубрику 12.2. Контролног формулара.

! ОБРАТИТИ ПАЖЊУ:

Приликом утврђивања броја бирача који су гласали, бирачки одбор треба да провери да ли су у изводу заокружени сви бирачи који су гласали ван бирачког места.

ТРЕЋЕ, у рубрику 12.3. Контролног формулара уписује се **број гласачких листића који је бирачки одбор примио од радног тела** и који је утврђен приликом утврђивања исправности и потпуности изборног материјала пре отварања бирачког места.

ЧЕТВРТО, пребројавају се **неупотребљени гласачки листићи** и тај број се уписује у рубрику 12.4. Контролног формулара.

! ОБРАТИТИ ПАЖЊУ:

У неупотребљене гласачке листиће треба убројати и гласачки листић бирача који је гласао ван бирачког места а није потписао потврду о изборном праву за гласање ван бирачког места.

ПЕТО, ТЕК САДА СЕ ОТВАРА ГЛАСАЧКА КУТИЈА и прво што бирачки одбор треба да уради по њеном отварању јесте да пронађе Контролни лист за проверу исправности гласачке кутије. Приликом попуњавања Записника о раду бирачког одбора, бирачки одбор мора да упише да ли је контролни лист пронађен или није.

НАПОМЕНА:

Закон је прописао да, ако Контролни лист не буде нађен по отварању гласачке кутије, гласање на том бирачком месту мора да буде поновљено а бирачки одбор распуштен.

ШЕСТО, пребројавају се сви гласачки листићи из гласачке кутије и тај број се уписује у рубрику 12.5. Контролног формулара.

СЕДМО, сви гласачки листићи из гласачке кутије се разврставају на **важеће** и **неважеће**.

ОСМО, пребројавају се неважећи гласачки листићи и тај број се уписује у рубрику 12.6. Контролног формулара.

ДЕВЕТО, пребројавају се важећи гласачки листићи и тај број се уписује у рубрику 12.7. Контролног формулара.

! ОБРАТИТИ ПАЖЊУ:

Бирачки одбор мора да пази да Контролни лист за проверу исправности гласачке кутије случајно не уброји у важеће или неважеће гласачке листиће. **КОНТРОЛНИ ЛИСТ НИЈЕ ГЛАСАЧКИ ЛИСТИЋ!**

ДЕСЕТО, важећи гласачки листићи се разврставају према изборним листама, те се утврђују бројеви гласова које је добила свака изборна листа, који се уписују у одговарајуће поље у оквиру рубрике 12.8. Контролног формулара.

ИСТОВРЕМЕНО ОДРЖАВАЊЕ ВИШЕ ИЗБОРА

Ако се на бирачком месту истовремено са парламентарним изборима одржавају и покрајински и/или локални избори, бирачки одбор би требало да приликом утврђивања резултата гласања и на покрајинским и/или локалним изборима користи одговарајући контролни формулар за проверу логичко-рачунске исправности резултата гласања, ако му га је доставила надлежна изборна комисија.

РАЗЛИКОВАЊЕ ВАЖЕЋЕГ И НЕВАЖЕЋЕГ ГЛАСАЧКОГ ЛИСТИЋА ЈЕ ИЗУЗЕТНО ВАЖНО ПИТАЊЕ!

Закон је прописао да је **неважећи онај гласачки листић**:

- који није попуњен,
- који је тако попуњен да се не може поуздано утврдити за коју изборну листу је бирач гласао (нпр. заокружено је више од једног броја испред назива изборне листе, или више од једног назива изборне листе или више од једног првог кандидата на изборним листама),
- на коме је бирач заокружио више од једне изборне листе.

Законом и Правилима о раду бирачких одбора дефинисано је да је **важећи сваки гласачки листић** који је попуњен тако да се са сигурношћу може закључити за кога је бирач гласао, као на пример:

- ако је бирач заокружио или подвукао име и презиме првог кандидата на изборној листи

- ако је бирач заокружио или подвукао и редни број испред назива изборне листе и назив те изборне листе и име и презиме првог кандидата на тој изборној листи

- ако је бирач заокружио или подвукао име једног носиоца изборне листе

- ако је бирач заокружио или подвукао и име једног носиоца изборне листе и име и презиме првог кандидата на тој изборној листи

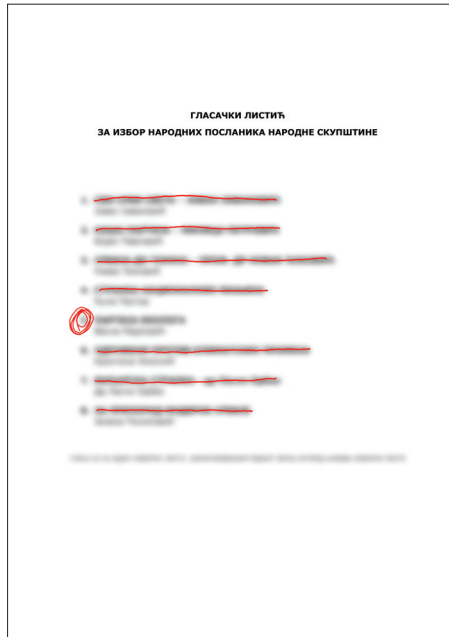

Ако је гласачки листић попуњен тако да се може поуздано утврдити за кога је бирач гласао, тај гласачки листић ће бити **важећи чак иако су:**

- на листићу исписани или нацртани коментари, паролe и друге поруке

- на листићу прецртани један или више редних бројева односно један или више назива изборних листа

Изглед контролног формулара

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
Републичка изборна комисија

Избори за народне посланике Народне скупштине
21. јун 2020. године

КОНТРОЛНИ ФОРМУЛАР ЗА ЛОГИЧКО-РАЧУНСКО СЛАГАЊЕ РЕЗУЛТАТА ГЛАСАЊА НА БИРАЧКОМ МЕСТУ

ВАЖНО: Овај формулар се попуњава пре него што се резултати гласања упишу у Записник о раду бирачког одбора (Образац НПРС-14/20)

Број бирачког места: _____

Назив општине / града / завода / стране државе: _____

12.1.	УКУПНО УПИСАНИХ БИРАЧА: (према изводу из бирачког списка, евентуалном списку накнадних промена у бирачком списку и евентуалном посебном изводу за гласање лица у Војсци Србије)	
12.2.	БРОЈ БИРАЧА КОЈИ СУ ГЛАСАЛИ: (заокружени редни бројеви у изводу из бирачког списка, евентуалном списку накнадних промена у бирачком списку и евентуалном посебном изводу за гласање лица у Војсци Србије)	
12.3.	БРОЈ ПРИМЉЕНИХ ГЛАСАЧКИХ ЛИСТИЋА:	
12.4.	БРОЈ НЕУПОТРЕБЉЕНИХ ГЛАСАЧКИХ ЛИСТИЋА:	
12.5.	БРОЈ ГЛАСАЧКИХ ЛИСТИЋА У ГЛАСАЧКОЈ КУТИЈИ: (број употребљених гласачких листића)	
12.6.	БРОЈ НЕВАЖЕЋИХ ГЛАСАЧКИХ ЛИСТИЋА:	
12.7.	БРОЈ ВАЖЕЋИХ ГЛАСАЧКИХ ЛИСТИЋА:	

12.8.	БРОЈ ГЛАСОВА КОЈИ ЈЕ ДОБИЛА СВАКА ИЗБОРНА ЛИСТА:	
Редни број	Назив изборне листе	Број гласова који је добила изборна листа
1.		
	(Навести све изборне листе, према њиховом редоследу на гласачком листићу)	

9.2. Логичко-рачунска контрола исправности утврђених резултата гласања

Пошто попуни Контролни формулар и утврди резултате гласања на бирачком месту на приказани начин, задужени члан бирачког одбора је дужан да изврши логичко-рачунску контролу исправности утврђених резултата које је уписао у Контролни формулар.

! ОБРАТИТИ ПАЖЊУ:

Бирачки одбор резултате гласања на бирачком месту никако не уписује у Записник о раду бирачког одбора пре него што претходно не утврди да су резултати уписани у Контролни формулар исправни.

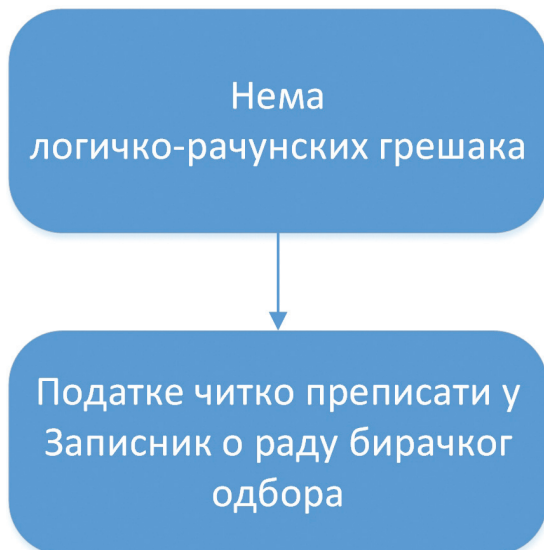
Упутство за проверу логичко-рачунске исправности резултата је саставни део Контролног формулара.

Контрола се спроводи на следећи начин:

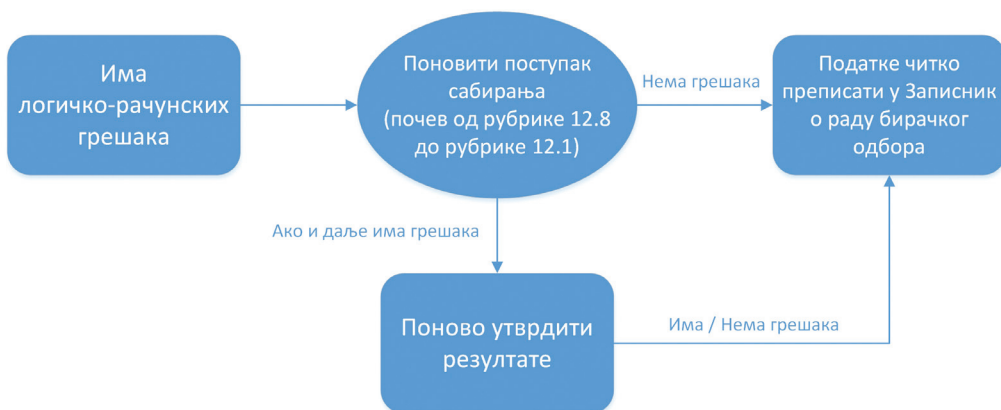
- прво се сабирају уписани бројеви гласова по изборним листама (рубрика 12.8) и тај збир мора бити једнак уписаном броју важећих гласачких листића (рубрика 12.7),
- са овим збиром сабира се уписани број неважећих гласачких листића (рубрика 12.6), чиме треба да се добије уписани број гласачких листића који се налазе у гласачкој кутији, односно број употребљених гласачких листића (рубрика 12.5),
- са овим збиром сабира се број неупотребљених гласачких листића (рубрика 12.4), а добијени збир може бити само мањи или једнак броју примљених гласачких листића (рубрика 12.3),
- уписани број гласачких листића који се налазе у гласачкој кутији (рубрика 12.5) мора бити мањи или једнак уписаном броју бирача који су гласали (рубрика 12.2),
- на крају, сабира се уписани број бирача који су гласали (рубрика 12.2) са бројем неупотребљених гласачких листића (рубрика 12.4) и тај збир мора да буде једнак броју примљених гласачких листића (рубрика 12.3),
- уписани број бирача који су гласали (рубрика 12.2) мора да буде једнак или мањи од уписаног броја уписаних бирача (рубрика 12.1).

Након логичко-рачунске контроле могу да настану два случаја:

ПРВИ СЛУЧАЈ:

ДРУГИ СЛУЧАЈ:

! ОБРАТИТИ ПАЖЊУ:

Ако се констатује да у резултатима уписаним у Контролни формулар постоји логичко-рачунска неусклађеност појединих резултата, бирачки одбор мора поново да утврди оне резултате између којих постоји констатована неусклађеност.

Нпр. нема сумње да уписани број гласачких листића у гласачкој кутији мора да буде једнак збиру уписаног броја неважећих и уписаног броја важећих гласачких листића. Ако то, ипак, није случај, **бирачки одбор мора да поново преброји листиће, да би утврдио где је учинио грешку!**

Околност да је број гласачких листића у гласачкој кутији **мањи** од броја бирача који су гласали указује на то да неки бирач није убацио гласачки листић у гласачку кутију, што закон не препознаје као неправилност због које би гласање морало да буде поништено.

Међутим, околност да је број гласачких листића у гласачкој кутији **већи** од броја бирача који су гласали представља неправилност коју закон дефинише као разлог због којег се гласање мора поновити а бирачки одбор распустити, због чега бирачки одбор мора да провери како је дошло до ове ситуације и да ли је можда грешка учињена приликом пребројавања у изводу из бирачког списка бирача који су гласали или у бројању гласачких листића.

БИТНА НАПОМЕНА:

Треба имати у виду да поједине грешке у утврђеним резултатима гласања могу да буду последица како омашке у бројању, тако и евентуалних злоупотреба, као нпр. намерног убацивања гласачких листића у гласачку кутију да би број листића у гласачкој кутији био већи од броја бирача евидентираних у изводу да су гласали. То, даље, подразумева да бирачки одбор не може по сваку цену да усклађује резултате гласања да би се логички усагласили, већ само да утврди чињенично стање и евентуалну учињену грешку.

9.3. Уписивање резултата гласања у Записник о раду бирачког одбора

Тек пошто констатује да су након извршене логичко-рачунске контроле резултати гласања уписани у Контролни формулар логичко-рачунски исправни, бирачки одбор приступа попуњавању Записника о раду бирачког одбора (у даљем тексту: Записник).

На почетку, бирачки одбор треба да провери да ли су попуњене, односно заокружене **прве четири тачке Записника**, након чега у Записник:

1) ЧИТКО УПИСУЈЕ податке о гласању бирача уз помоћ помагача – **тачка**

5. Записника

БИТНА НАПОМЕНА:

Подаци о гласању уз помоћ помагача треба да обухвате и гласање на бирачком месту и гласање ван бирачког места.

2) ЧИТКО УПИСУЈЕ податке о гласању бирача ван бирачког места – **тачка**

6. Записника

3) Ако се гласање све време одвијало у потпуном реду, заокружује се **тачка 7а Записника**.

Ако се током гласања десио догађај од значаја за гласање, заокружује се **тачка 7б Записника** у оквиру које се уписује кратак опис догађаја. Шири опис, ако је неопходан, записује се на посебном папиру који се прилаже уз Записник.

4) Ако током гласања на бирачком месту нису били присутни посматрачи, заокружује се **тачка 8а Записника**.

Ако су током гласања посматрачи били присутни на бирачком месту, заокружује се **тачка 8б Записника** у оквиру које се уписује име и презиме сваког посматрача и назив организације коју представља.

5) Потом се у **тачки 9. Записника** уписује време завршетка гласања (када је бирачко место затворено пошто је гласао и последњи бирач).

! ОБРАТИТИ ПАЖЊУ:

Време у које је гласање завршено се разликује од времена у које је бирачки одбор завршио свој рад и које се уписује у посебну рубрику на крају Записника.

6) У тачки **10.3. Записника ОБЕЛЕЖАВА** се да ли је бирачки одбор у гласачкој кутији ПРОНАШАО или НИЈЕ ПРОНАШАО Контролни лист.

7) Након уписивања горе наведених података, у Записник се **ЧИТКО ПРЕПИСУЈУ** резултати гласања из Контролног формулара у **тач. 12.1. до 12.8. Записника:**

- (1) укупан број уписаних бирача,
- (2) број бирача који су гласали,
- (3) број примљених гласачких листића,
- (4) број неупотребљених гласачких листића,
- (5) број гласачких листића у гласачкој кутији,
- (6) број неважећих гласачких листића,
- (7) број важећих гласачких листића,
- (8) број гласова који је добила свака изборна листа.

БИТНА НАПОМЕНА:

Код уписивања резултата гласања, ниједна рубрика не треба да остане непопуњена. То значи да нпр. ако нека изборна листа није на бирачком месту добила ниједан глас, рубрика која се односи на број гласова који је добила та изборна листа не треба да остане празна, већ се у њу уписује или нула („0“) или се ставља повлака („-“).

Правилно попуњен део Записника о раду бирачког одбора са резултатима гласања на бирачком месту

12.1.	УКУПНО УПИСАНИХ БИРАЧА: (према изводу из бирачког списка, евентуалном списку накнадних промена у бирачком списку и евентуалном посебном изводу)	122
12.2.	БРОЈ БИРАЧА КОЈИ СУ ГЛАСАЛИ: (заокружени редни бројеви у изводу из бирачког списка, евентуалном списку накнадних промена у бирачком списку и евентуалном посебном изводу)	120
12.3.	БРОЈ ПРИМЉЕНИХ ГЛАСАЧКИХ ЛИСТИЋА:	122
12.4.	БРОЈ НЕУПОТРЕБЉЕНИХ ГЛАСАЧКИХ ЛИСТИЋА:	2
12.5.	БРОЈ ГЛАСАЧКИХ ЛИСТИЋА У ГЛАСАЧКОЈ КУТИЈИ: (број употребљених гласачких листића)	120
12.6.	БРОЈ НЕВАЖЕЋИХ ГЛАСАЧКИХ ЛИСТИЋА:	20
12.7.	БРОЈ ВАЖЕЋИХ ГЛАСАЧКИХ ЛИСТИЋА:	100

12.8.	БРОЈ ГЛАСОВА КОЈИ ЈЕ ДОБИЛА СВАКА ИЗБОРНА ЛИСТА:	
Редни број	Назив изборне листе	Број гласова које је добила изборна листа
1.		20
2.		40
3.		35
4.		—
5.		5
6.		0

! ОБРАТИТИ ПАЖЊУ:

Уколико се неки податак погрешно упише у Записник, он се не сме преправљати, већ се грешка исправља тако што се тај погрешан податак прецртава и поред њега уписује исправан податак, са потписом лица које је извршило исправку.

Правилно исправљање грешке у записнику о раду бирачког одбора

12.1.	УКУПНО УПИСАНИХ БИРАЧА: (према изводу из бирачког списка, евентуалном списку накнадних промена у бирачком списку и евентуалном посебном изводу)	122
12.2.	БРОЈ БИРАЧА КОЈИ СУ ГЛАСАЛИ: (заокружени редни бројеви у изводу из бирачког списка, евентуалном списку накнадних промена у бирачком списку и евентуалном посебном изводу)	120
12.3.	БРОЈ ПРИМЉЕНИХ ГЛАСАЧКИХ ЛИСТИЋА:	122
12.4.	БРОЈ НЕУПОТРЕБЉЕНИХ ГЛАСАЧКИХ ЛИСТИЋА:	2
12.5.	БРОЈ ГЛАСАЧКИХ ЛИСТИЋА У ГЛАСАЧКОЈ КУТИЈИ: (број употребљених гласачких листића)	120
12.6.	БРОЈ НЕВАЖЕЋИХ ГЛАСАЧКИХ ЛИСТИЋА:	30 20 <i>ML</i>
12.7.	БРОЈ ВАЖЕЋИХ ГЛАСАЧКИХ ЛИСТИЋА:	100

12.8.	БРОЈ ГЛАСОВА КОЈИ ЈЕ ДОБИЛА СВАКА ИЗБОРНА ЛИСТА:	
Редни број	Назив изборне листе	Број гласова које је добила изборна листа
1.		20
2.		40
3.		35
4.		—
5.		5
6.		0

Неправилно исправљање грешке у записнику о раду бирачког одбора

12.1.	УКУПНО УПИСАНИХ БИРАЧА: (према изводу из бирачког списка, евентуалном списку накнадних промена у бирачком списку и евентуалном посебном изводу)	122
12.2.	БРОЈ БИРАЧА КОЈИ СУ ГЛАСАЛИ: (заокружени редни бројеви у изводу из бирачког списка, евентуалном списку накнадних промена у бирачком списку и евентуалном посебном изводу)	120
12.3.	БРОЈ ПРИМЉЕНИХ ГЛАСАЧКИХ ЛИСТИЋА:	122
12.4.	БРОЈ НЕУПОТРЕБЉЕНИХ ГЛАСАЧКИХ ЛИСТИЋА:	2
12.5.	БРОЈ ГЛАСАЧКИХ ЛИСТИЋА У ГЛАСАЧКОЈ КУТИЈИ: (број употребљених гласачких листића)	120
12.6.	БРОЈ НЕВАЖЕЋИХ ГЛАСАЧКИХ ЛИСТИЋА:	20
12.7.	БРОЈ ВАЖЕЋИХ ГЛАСАЧКИХ ЛИСТИЋА:	100

12.8.	БРОЈ ГЛАСОВА КОЈИ ЈЕ ДОБИЛА СВАКА ИЗБОРНА ЛИСТА:	
Редни број	Назив изборне листе	Број гласова које је добила изборна листа
1.		20
2.		40
3.		35
4.		—
5.		5
6.		0

Пошто упише резултате гласања у Записник, бирачки одбор треба да у посебне коверте спакује:

- контролни лист за проверу исправности гласачке кутије,
- неупотребљене гласачке листиће,
- неважеће гласачке листиће,
- важеће гласачке листиће,
- потврде о изборном праву за гласање ван бирачког места (потписане и непотписане).

На свим ковертама обавезно треба да навести:

- садржај коверте,
- назив општине/града,
- број бирачког места, и
- ознаку да су у питању парламентарни избори

8) Ако чланови бирачког одбора нису имали примедбе на поступак спровођења гласања на бирачком месту, заокружује се **тачка 13а Записника**.

Ако је неки члан бирачког одбора имао примедбе на поступак спровођења гласања на бирачком месту, заокружује се **тачка 13б Записника** у оквиру које се уписује само име члана бирачког одбора који има примедбу, док ту примедбу члан бирачког одбора сам наводи на посебном папиру који се прилаже уз Записник.

БИТНА НАПОМЕНА:

Подаци о догађајима од значаја за гласање, присуство посматрача на бирачком месту и примедбе чланова бирачког одбора (тач. 7б, 8б. и 13б Записника) уписују се у Записник тек након затварања бирачког места. Током дана, горе наведени подаци се евидентирају на посебном папиру.

9) Потом се чланови бирачког одбора договарају о томе ко ће бити задужен да, уз председника бирачког одбора, преда изборни материјал са парламентарних избора радном телу РИК, те се имена задужених чланова бирачког одбора уписују у **тачку 14. Записника**.

10) Попуњен записник потписују сви чланови бирачког одбора или заменици одсутних чланова, што је њихова **законска обавеза**.

Ако неко одбије да потпише Записник, то се констатује у **тачки 16. Записника**.

11) На крају, у **тачки 17. Записника** се уписује време у које је бирачки одбор завршио са радом, односно са попуњавањем записника.

Записник се израђује у шест идентичних примерака (на самокопирајућем папиру).

Први, оригинални примерак записника ОБАВЕЗНО се предаје радном телу РИК.

Други примерак истиче се одмах на бирачком месту, на јавни увид.

Преостала четири примерка се уручују члановима бирачког одбора у проширеном саставу који су представници подносилаца изборних листа које су освојиле највећи број гласова на бирачком месту.

Ако подносилац изборне листе, која се на бирачком месту налази међу четири најбоље пласиране, нема свог представника у бирачком одбору, или ако представник није присутан приликом поделе примерака записника, бирачки одбор неуручене примерке записника предаје радном телу РИК, од којег га подносилац изборне листе може преузети.

Пошто заврши са свим горе наведеним радњама, бирачки одбор сав изборни материјал ставља у врећу у којој је тај материјал донет на бирачко место, водећи рачуна о томе да је врећа и даље обележена налепницом.

Бирачки одбор треба да води рачуна да спрејове за обележавање прста бирача, УВ лампе и сав канцеларијски материјал, укључујући и маказе, стави у посебну кесу или мању врећу у којој је тај материјал и био спакован приликом примопредаје пре гласања и да га тако спакован стави у врећу са изборним материјалом. Кеса, односно мања врећа мора да буде затворена/завезана, како се њен садржај не би помешао са осталим материјалом у врећи.

ИСТОВРЕМЕНО ОДРЖАВАЊЕ ВИШЕ ИЗБОРА

Ако се на бирачком месту гласа и на покрајинским и/или локалним изборима, бирачки одбор треба да се договори ко ће бити задужен за примопредају ког изборног материјала. Правилима о раду бирачких одбора прописано је да, ако се чланови бирачког одбора не договоре другачије:

- председник бирачког одбора и први члан бирачког одбора у сталном саставу одговорни су за предају изборног материјала са парламентарних избора радном телу РИК,
- заменик председника бирачког одбора и заменик првог члана бирачког одбора у сталном саставу одговорни су за предају изборног материјала са локалних избора изборној комисији јединице локалне самоуправе,
- други члан бирачког одбора у сталном саставу и његов заменик одговорни за предају изборног материјала са покрајинских избора радном телу РИК.

! ОБРАТИТИ ПАЖЊУ:

Бирачки одбор мора да води рачуна о томе да не помеша изборни материјал и да материјал са сваких избора мора да буде спакован у одговарајућу врећу, обележену тако да се види о којим се изборима ради.

Такође, мора да води рачуна и о томе да кеса или мала врећа са спрејовима, УВ лампама и канцеларијским материјалом буде спакована у врећу са изборним материјалом са парламентарних избора.

10. ПРИМОПРЕДАЈА ИЗБОРНОГ МАТЕРИЈАЛА ПОСЛЕ ГЛАСАЊА

Изборни материјал са парламентарних избора се после гласања предаје радном телу РИК у седишту општине/града. Примопредаји могу да присуствују сви чланови и заменици чланова бирачког одбора, а не само они који су одређени да предају изборни материјал радном телу РИК.

Законски рок у којем се мора предати изборни материјал са парламентарних избора радном телу РИК је 18 часова од часа затварања бирачког места, али је бирачки одбор дужан да на примопредају оде одмах по завршетку рада.

О примопредаји се сачињава посебан записник.

НАПОМЕНА:

Примопредаји изборног материјала и после гласања могу да присуствују представници подносилаца изборних листа, као и посматрачи којима је РИК издао акредитације.

Радном телу РИК се предаје:

- први, оригинални, примерак Записника о раду бирачког одбора
- **извод из бирачког списка** по којем се гласало на бирачком месту са евентуалним списком накнадних промена у бирачком списку и **посебан извод из бирачког списка** за бираче у Војсци Србије
- запечаћен коверат са Контролним листом за проверу исправности гласачке кутије
- запечаћен коверат са неупотребљеним гласачким листићима
- запечаћен коверат са неважећим гласачким листићима
- запечаћен коверат са важећим гласачким листићима
- запечаћен коверат са потврдама о изборном праву за гласање ван бирачког места
- сигурносна затворница која је коришћена за печатење вреће са изборним материјалом на примопредаји изборног материјала између радног тела РИК и бирачког одбора пре гласања
- по један примерак евиденција о присутности на бирачком месту чланова и заменика чланова бирачког одбора у сталном и проширеном саставу

Након предаје наведеног изборног материјала радном телу РИК, **бирачки одбор предаје општинској/градској управи** остали изборни материјал:

- гласачку кутију
- спрејове за обележавање прста бирача
- УВ лампе
- параване
- по један примерак евиденција о присутности на бирачком месту чланова и заменика чланова бирачког одбора у сталном и проширеном саставу
- идентификационе картице чланова бирачког одбора
- прибор за писање, маказе и др.

ПЕЧАЋЕЊЕ ВРЕЋЕ СА ИЗБОРНИМ МАТЕРИЈАЛОМ

Пошто се обави примопредаја горе наведеног изборног материјала, врећу у који је стављен изборни материјал који треба да буде у врећи, радно тело РИК **печати БЕЛОМ сигурносном затворником**, чији се серијски број уписује у записник о примопредаји изборног материјала.

У врећу се обавезно ставља и сигурносна затворница којом је врећа била запечаћена на примопредаји изборног материјала пре гласања.

Печаћењу вреће обавезно присуствују чланови бирачког одбора који су предали материјал.

! ОБРАТИТИ ПАЖЊУ:

У врећу се **никако не ставља** следећи изборни материјал:

- записник о раду бирачког одбора
- извод из бирачког списка, са евентуалним списком накнадних промена и посебни извод из бирачког списка за гласање бирача у Војсци Србије
- коверат са потврдама о изборном праву за гласање ван бирачког места
- примерак Записника о примопредаји изборног материјала после гласања између бирачког одбора и радног тела
- по један примерак евиденција о присутности на бирачком месту чланова и заменика чланова бирачког одбора у сталном и проширеном саставу

Наведени материјал радно тело РИК пакује одвојено од осталог изборног материјала који је у запечаћеној врећи, и тако одвојено предаје координатору РИК.

НАПОМЕНА:

У пракси се може десити ситуација да на врећи нема налепнице која је била залепљена приликом примопредаје материјала пре гласања. У том случају, радно тело РИК треба да, пре печатења, на врећи маркером испише број бирачког места и назив општине/града.

У ВРЕЋУ ЗА ОДЛАГАЊЕ ИЗБОРНОГ МАТЕРИЈАЛА СТАВЉАЈУ СЕ:

- ЗАПЕЧАЂЕН КОВЕРАТ СА КОНТРОЛНИМ ЛИСТОМ ЗА ПРОВЕРУ ИСПРАВНОСТИ ГЛАСАЧКЕ КУТИЈЕ,
- ЗАПЕЧАЂЕН КОВЕРАТ СА НЕУПОТРЕБЉЕНИМ ГЛАСАЧКИМ ЛИСТИЋИМА,
- ЗАПЕЧАЂЕН КОВЕРАТ СА НЕВАЖЕЋИМ ГЛАСАЧКИМ ЛИСТИЋИМА,
- ЗАПЕЧАЂЕН КОВЕРАТ СА ВАЖЕЋИМ ГЛАСАЧКИМ ЛИСТИЋИМА И
- СИГУРНОСНА ЗАТВОРНИЦА КОЈА ЈЕ КОРИШЋЕНА ЗА ПЕЧАЋЕЊЕ ВРЕЋЕ СА ИЗБОРНИМ МАТЕРИЈАЛОМ НА ПРИМОПРЕДАЈИ ИЗБОРНОГ МАТЕРИЈАЛА ИЗМЕЂУ РАДНОГ ТЕЛА РИК И БИРАЧКОГ ОДБОРА ПРЕ ГЛАСАЊА

ВРЕЋА ЗА ОДЛАГАЊЕ ИЗБОРНОГ МАТЕРИЈАЛА

ПРЕДАЈА ИЗБОРНОГ МАТЕРИЈАЛА ПОСЛЕ ГЛАСАЊА У ИНОСТРАНСТВУ

Као и по питању предаје изборног материјала бирачким одборима на бирачким местима у иностранству пре гласања, посебна правила за ове бирачке одборе прописана су и у вези са **предајом изборног материјала после гласања**. Наиме, бирачки одбори са бирачких места у иностранству изборни материјал не предају радном телу РИК, већ непосредно координатору РИК.

Примопредаја се врши у Београду, у седишту РИК. О примопредаји се сачињава **посебан записник**.

Бирачки одбор преноси изборни материјал са бирачког места у иностранству на начин на који се доставља дипломатска пошиљка, а којим је осигурана безбедност изборног материјала.

ИСТОВРЕМЕНО ОДРЖАВАЊЕ ВИШЕ ИЗБОРА

Ако се на бирачком месту гласало и на покрајинским и/или локалним изборима, бирачки одбор у седишту општине/града:

- изборни материјал са покрајинских избора предаје радном телу РИК,
- изборни материјал са локалних избора предаје општинској/градској изборној комисији.

Бирачки одбор, радно тело РИК и општинска/градска изборна комисија морају да воде рачуна о томе да се не помешају изборни материјали са различитих избора и да све вреће са изборним материјалом буду уредно обележене са називом општине/града, бројем бирачког места и врстом избора.

РЕПУБЛИЧКА ИЗБОРНА КОМИСИЈА
БЕОГРАД, 2020.